

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR

General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:

pentru cititori 30 Lei
„ autorități 60 Lei
„ întreprinderi financiare 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“

V. DIMITRIU

RECTORUL UNIVERSITĂȚII CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11

Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15-74)

Administrația: Str. Dorobanților 11

PENTRU TARĂ

Moartea care nu alege între mari și mici, între bogății și săraci, între cei buni și cei răi, dând astfel singura înfăptuire a desăvârșitei egalități, nu poate totuși să facă și dreptate între noi. Atunci când îmbogății de ieri și de azi, duc viața ușoară și plăcută a celor cari n'au alt fel decât banul și atunci când atâția cari nu știu și nu vor să jertfească nimic, petrec fără griji și fără primejdii, cei puțin, cei mai aleși dintre noi, înfruntă moartea la fiecare clipă, fermecați de măreția unui ideal.

Iar moartea, deși privește deopotrivă pe toți, îi seceră mai ales pe aceștia, căci aceștia, se găsesc mai ușor în calea sa. Și astfel o mare nedreptate se săvârșește și față de ei, dar mai ales față de noi: căci aceștia, purtători ai credinței lor nemfrante, sunt ultimii apostoli ai unei religii care propovăduiește jertfa și uitarea de sine, în dragostea pentru ceilalți.

Pe această religie s'au ridicat popoarele și s'au zidit Statele; această religie a fost izvorul de energie care a dus lumea pe calea progresului și a luminii.

Ori astăzi, în timpul acesta de patimă și de ură, de materialism și de interes, puținii au rămas aceia cari cu pildă și cu fapta să ducă mai departe cuvântul ei. Și când aceștia, în lupta ce duc cad jertfa morții, în urma lor rămâne un gol atât de adânc, încât înmărmuriți stau oamenii și se întreabă că cine îl va umplea?

„Pentru țară“, pentru cucerirea albastrului cer de deasupra ogoarelor sale, pentru apărarea pământului acestuia, plămădit cu atâta sânge, a trăit, a zburat și a căzut Căpitanul Crăciunescu. Tânăr, în vârsta aceia care dă oamenilor avântul cel mai minunat, atunci când inima se cuprinde de înțelesul adevărat al „minunii“, liniștit de pa-

cea sufletească a acelora cari nu prețuiesc viața mai mult decât trebuie, simplu și prietenos, așa cum sunt numai acei cari au în adevăr, de ce să fie mândrii, el a trăit și a murit ca un ostaș.

Și cum, între viața și între moartea sa, a mers un drum drept, ca și credința lui de drept, sfârșitul acesta în prăbușirea năpraznică din înălțime, alături de camaradul și tovarășul său de luptă plutonierul Pănuș, a fost fără îndoială, moartea cea pe care a așteptat-o cu seninătate și la care se pregătise din ceasul, în care intrase în rândul sburătorilor. Și deacea

noi, pentru ostasii care mor pe câmpul de luptă, nu plângem pe mormântul lor, căci lacrimile sunt prea omenesti în fața jertfelor acestora. La capătul lui însă din tot primosul durerii noastre, aprindem o candelă, care să lumineze în noaptea vremilor noastre de nepăsare și de neadevăr.

Și la lumina ei, se vor trezi de sigur multe suflete șovăitoare și se vor aprinde alte făclii de virtute și de vrednicie. — Căci lumina ei va răspândi în cuprinsul văzduhului nostru toată puterea neînvingătoare a jertfei tinereții. . .

Vintilă Petala.

Luați aminte frați Români

d) Bolșevism și socialism.

Bolșevismul este opera dușmanilor noștri, el a fost născocit și răspândit de ei, în scop ca să distrugă pe dușmanii (Germanii ca să distrugă Rusia) și au reușit, pentru că Rușii au fost proști și Nemții deștepți.

Bolșevismul este anarhia cea mai mare. Pradă, omor, jaf, distrugere. Întrebați pe toți oamenii cinștiți de suflet, fie români, fie unguri, cari au văzut și au auzit ce a făcut bolșevismul în Rusia, ce groază, ce jafuri zadarnice și fără folos, câte vieți nevinovate au costat? Veți vedea că vă spun grozavii, că se închină și vă spun „Doamne păzește.“ Și au dreptate!

Ce este mai grozav de cât să trăiești nesigur de azi pe mâine. Tu să jefuești pe vecin și mâine să te jefuiască și să te prade ori să te omoare vecinul pe tine. Uitați-vă și citiți zănic, de ce grozavii se pomenește în Rusia, și ce a fost în Ungaria, pe timpul bolșevismului atât roșu cât și alb de azi. Bolșevicii au distrus, cea ce lucrase un popor întreg de veacuri. Nu vedeți! Germania a aprins focul în Țară la alții, dar de ce nu lasă bolșevismul la ei, care au atâția socialiști? Pentru că știu ce este aceasta, știu la ce-i va duce.

Bolșevismul a fost introdus în scop de a pustii o țară, ca apoi dușmanul s-o poată subjuga pentru multă vreme economică. Acei cari azi sunt bolșevici, cari se omoară și se jefuiesc între ei, vor fi sclavii de mâine.

La noi urmăresc toți dușmanii să ne arunce în brațele anarhiei, și fac tot felul de încercări desperade. Astfel a fost încercarea de grevă generală din urmă, dar care n-a izbutit. Probă ca această greva, a fost pusă la cale, și, n-a fost produsă de o necesitate dreaptă, este că mulți lucrători nici nu au știut de ce fac greva. Alții au cerut din contra, ei singuri, să fie forțați, de formă, prin armată a relua lucrul, iar alții au cerut din contra a fi păziți, contra greviștilor, ca ei să continue lucrul. Aceasta e proba cea mai evidentă,

că nu a fost deci o necesitate, de oarece statul și guvernul luase din vreme toate măsurile necesare ca lucrătorii să primească atât haine, cât și alimente suficiente și eficiente, mai eficiente ca oricine. Dorobanțul Român însă, care a văzut și trăit în Moldova, unde era cel mai mare bolșevism în armata rusă, care a văzut cu ochii lui la ce dezastru duce acest fapt și la ce nenorociri; și-a dat seamă de pericolul ce amenință Țara și din convingere a ajutat din toate puterile lui, la restabilirea ordinii, încercarea dușmană a căzut.

Fiecare cetățean este dator a da imediat pe mâna autorităților pe cei care îi îndeamnă la bolșevism.

Dorobanțul, care în Moldova, în mijlocul celor mai grele neajunsuri, lipsit de hrană și medicamente, dar cu inimă și credință mare în dreptatea cauzei sfinte a poporului nostru, a făcut zid de nepătruns și a arătat hoardelor dușmane — că pe la Mărăști și Mărășești, nu se trece, și de data aceasta a arătat dușmanilor țării, că, la poporul român și în Țara Românească, bolșevismul, anarhia, dezordinea, nu pot prinde, căci acest brav soldat și conducătorii luminați ai țării, nu-l lasă a prinde rădăcini, și-l sugrumă din fașă.

Fiecare cetățean din România-Mare și oricare i-ar fi naționalitatea, este dator ca și soldatul, a lupta contra dezordinii și anarhiei, dând pe mâna autorităților, pe toți aceia, care fiind unelte ale dușmanilor, caută să propage idei anarhice. Acel care știe ceva, cunoaște pe un asemenea propagandist, și nu-l va da pe mâna autorităților, este tot așa de criminal ca și anarhistul însăși, căci înseamnă, că este partas cu el chiar, de și personal nu ar face acte anarhice.

e) Un alt sistem de propagandă al dușmanilor noștri este teroarea.

Ei merg prin sate, prin cazărmi, prin cafenele, în birourile autorităților, pe stradă, etc. și acolo sub formă de prietenie, sub formă că ei sunt bine informați, și în legătură cu cutare ori cutare persoane sus puse, încep să spuie, fel de fel de neadevăruri, în scop de a îngrozi lumea. Ba că statul unguresc, nu ratifică pacea, ba că Horthy a adus armată multă și va ataca, ba că frontiera ce s-a stabilit de conferința de pace nu e definitivă și că ea va fi mutată ori la Ciucea, ori pe Mureș. Și în fine că armată bolșevică din Rusia ne-a atacat și că a trecut Nistrul și chiar Prutul. În fine tot felul de minciuni extraordinare.

De ce fac ei aceasta?

Ca să descurajeze poporul nostru, ca să sperie pe cei slabi de ingeri; să-i fie mereu în nesiguranță, să-i facă ca de frica că vor trece iar sub stăpânirea Ungurească (pe care românii în special o știu) oamenii să nu divulge pe spioni, să nu dea de gât pe propagandiști. În fine omul speriat și nesigur, nu știe ce să facă. Perde simțul realității și el asta o urmăresc.

În procedeele lor, unii caută să cumpere cu bani și cu vorbe mestegugite, cu duhul blândeței, oferind sume mari, caută să afle știri asupra armatei noastre. Când nu reușesc să cumpere cu bani, ca pe Juda trădătorul, atunci ei amenință că o să fie vai de capul aceluia, când se vor întoarce Unguri. Și acest sistem le reușeste foarte dese ori, căci sunt încă mulți care cred fel de fel de asemenea știri exagerate, răspândite de acești dușmani.

Adevărul este că:

Hotarele țării noastre spre Ungaria, nu numai că nu se vor muta pe viitor de unde sunt azi, căci ele sunt definitive. Dacă va fi vorba să se mute, și dacă Țara Ungurească va continua să facă prostii și greșeli ca în trecut, apoi hotarele

se vor muta mai spre apus, și vor ajunge acolo unde trebuie să fie, adică la Tisa.

Armata lui Horthy e compusă din mercenari, în majoritate ofițeri care nu fac serviciul decât pentru plata mare care li se dă și pe care o plătește țărănul ungur, sărmanul, dar care odată și odată, va ajunge să n-o mai poată plăti.

Armata de azi a lui Horthy este teroristă, și s-a schimbat din teroare roșie în teroare albă. Acești mercenari când o fi vorba să moara în luptă, vor fugi cum au fugit la Karczag și Fegivernek cu baioneta Dorobanțului în spate. Cine știe ce va să zică a organiza și mai ales a reorganiza o armată în care a intrat anarhia și bolșevismul, își dă socoteală de aceste greutăți.

Este mai ușor să crezi o armată nouă, decât să reorganizezi una putredă.

Apoi această armată de milioane de capete — cum zic ei; — dar care nu sunt da cât pe hârtie, și în controale, ca să poată fi capabilă de ceva, trebuie să fie echipată, să aibe arme, tunuri și munițiuni din belșug. De unde să aibe ei acestea? Câteva mii de arme ce le-a rămas, date tot de noi pentru jandarmi și câte 5—10 cartușe de fiecare armă pe care le au azi, nu sunt de ajuns nici pentru o vânatoare mai mare, dar mai ales pentru un războiu?

Milioanele pe care de altfel nu le-a avut nici înainte, când stăpâneau și teritoriile streine, azi nu are de unde să le scoată, căci din 7—8 milioane de locuitori unguri, nu se pot scoate milioane de soldați. Nu au nici o valoare fără disciplină fără armament, fără conducere și fără suflet.

Aceasta armată cu care dușmanii caută să producă teroarea, spre a-și face scopurile lor de înșelare economică. **Deci să se știe: Cât va fi un singur soldat român pe front, întreaga armată dușmană va tremura. Granița se va muta pe Tisa dacă vor face prostii.**

Dați însă pe mână autorităților pe toți cei care vă spun asemenea prăpăstii, cu scop de a vă înspăimânta și descuraja.

Întrebați de unde știu sau au auzit ei, și atunci veți vedea că se încurcă și rămân de răs, că se vor vedea descoperiți. Cereți-le să vă probeze cele ce spun ei și o să vedeți ca nu pot să vă spue un cuvânt.

ADVERSARUL COMUNISMULUI:

Patriotismul

Din stepele vaste ale colosului răsesc — imperiul țarilor moscoviți, a pornit uraganul mare care trebuia să cutremure lumea întreagă — comunismul!

În Rusia absolutistă s'a deslășuit uraganul care trebuia să desrădăcească cultura și omenețea oraganul' care trebuia să măture țarii și aristocrația, să rupă lanțurile legilor și orânduiri sociale-comunistul trebuia să trăduască societatea pentru a egaliza toată lumea în „binele” comunismului.

Veni ziua când Rusia veche se cutremura sub călcăul distrugător al comunismului. El se răspândise ca fulgerul în toate colțurile Rusiei-Mari și se infiltrasă în populație. Noua religie de dreptate, libertate și egalitate — comunismul — răspândit prin apostoli săi Lenin și Troțki, trebuia doară să aducă „timpul de aur” pe care comuniștii îl promisera poporului. Dar vai! Venise comunismul nu însă paradisul libertății! În răzlele comunismului se legene poporul rusesc condus de nebunia unei libertăți visate împins de dorința de dreptate și egalitate visată ca absolute.

Scurt era să fie „paradisul libertății” visate, dar grele suferințele pentru poporul rusesc. Azi poporul rusesc s'a trezit la realitatea crudă, și este unul din cele mai nenorocite popoare.

Stăpânirea comunistă-intronată în anul 1917 și până azi a rupt toate din rădăcini. Rusia odinioară cea mai bogată țară este azi cea mai săracă. Comunismul n'a distrus numai averea-bogăția și belșugul țării în toate, ci a sărăcit și cultura, și știința, și industria, și agricultură, și comerțul, și toate cele ce fac

bisericele, a gonit învățătorii și preoții, a alungat oamenii cu carte, căci comunismul un recunoștea proprietate individuală nici deosebire de clase, nu admitea că unul să aibă mai mult ca celalt; pământul să fie al tuturor; toți sunt stăpâni nu există slugă și proprietar nici țărăn, lucrător sau muncitor intelectual-toți sunt „domni” „frați” și „surori” cari nu trebuie să muncească numai să-si petreacă și să se bucure de libertatea regimului comunist.

Azi orașele rusești sunt pustite, fabricile, stau, trenurile nu merg, câmpiile nu se lucrează. În chimb, mii și mii de barbați, femei și copii îgoniți dela căminurile lor prin agenții roșii ai lui Lenin și Troțki fiindcă sunt contra comunismului distrugător rătăcesc gemând de frig și foame, rupți fără haine, fără casă.

Și cu zi ce trece pușcările și închisorile se umplu cu oameni mai ales țărani cari numai pot vedea această mizerie. Tărâncea rusească era dela început contra comunismului. Tărâncea își iubeste pământul fie el cât de puțin, el îl muncește îl seamănă și se bucură ori cât de puțin rod ar da el căci știe că este al lui și nimeni n'are dreptul să-l' ele. Comunismul rusesc a luat pământ dela țărani în loc să le deie. Comuniștii a luat țărâncea vita din grajd fânul din curte și cerealele din magazie. Comunismul a ruinat țărâncea rusească, a zădărnicit sămănarea pământului. Țărâncea fine la avuția sa el nu dorește s'o împartă cu altul nici altul cu el, el vrea să fie stăpân pe averea sa. Tărâncea își iubeste familia nevasta și copiii. Comuni-

mul n'a recunoscut anul din aceste drepturi sfinte. Femea unuia a fost pentru toți copiii al nimănui.

Casa țărâncei li este sfântă, tot așa, cât și brazda care a moștenit-o dela strămoși. Comunismul nu respecta nici casă nici femeie, nici copil, nici vită sau proprietate.

Tărâncea își iubeste patria, religia biserică; comuniștii n'au respectat una din acestea. Pentru ei un lucru era pentru țări.

Degeaba au trâmbitat Lenin și Troțki mântuirea de sub oligarhie, libertatea mare și egalitatea. Regimul lor a devenit atâta ilegalitate, brutalitate și cruzime încât țărâncea din Rusia a pus mâna pe topor și furcă pentru a se apăra de comuniștii „mântuitori”.

Tărâncea rusească a luat arma în mână pentru a lupta contra comunismului și azi este adversarul cel mai aprig a lui Lenin și Troțki. Tărâncea Rusiei au arătat lumii întregi că țărâncea este adversarul iverșunat al comunismului.

Tărâncea, azi, se ferește de comunism ca de foc și otravă. Numai acele clemente dintre muncitorii și lucrătorii industriali sunt comuniști cari nu vor să lucreze ci să trăiască bine pe spatele altora adică altul să muncească pentru ei că ei să fie „domni”.

În țara noastră, astfel de indivizi avem destui. Ei sunt acei cari umblă pela sate și povestesc țărâncilor de „oligarhie” și de libertate, de Lenin și de „binele” comunismului. Acești oameni sunt agenții plătiți a lui Lenin, despotul Rusiei cari, caută prin fel de fel de mijloace să arunce poporul nostru în mizerie să facă din țara noastră prada lor.

Ei vor să sdruncine orânduiala noastră socială, ei vor să înlăture legile cari apără pe toți cetățenii de nedreptăți, ei vor să aducă anarhie între noi pentru a ne putea apoi sugruma.

Tărânce românească, gonește aceste elemente din tot locul tău căci ei nu vor binele tău ci ruina și mizeria ta! Ei vor să-ți ia pământul casa nevasta și vita ei vor să te alunge sa te împingă în mizeria cea mai crudă cum au făcut-o comuniștii cu poporul rusesc. La noi, țărani, așa să gândiți comuniștii n'au ce căuta.

Sau vreți să ajungem acolo, ca să n'avem ce mânca, ca altul ne ia casa și masa, femea pământul?

Jertfele de sânge ale strămoșilor noștri nu s'au făcut pentru a ruina patria noastră, acum când suntem toți frații uniți, și pentru acea că poporul nostru, poporul ai lui Mihailu Viteazu a lui Horeașă și îndeplinească chemarea care ne-a fost dată de Acel de sus, pentru binele civilizației și lumii întregi.

Deacea, țărânce a patriei noastre, invață din acele arătate de frații voștri din Rusia cari cu arma caută să îsgonească acum pe comuniști și nu uita patriotismul țărâncea este adversarul natural al comunismului.

Radu C. Colbazi.

3) ITITORII NOȘTRI mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperativei din Transilvania și Banat, Str. Lunii 54, Cluj.

ACI SOSI PE VREMURI...

La casa amintirii cu-obloane și pridvor,
Paiangeni zăbreliță și poartă și zăvor.
Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc
De când luptar' n codru și poteri și haiduc.

In drumul lor spre zare îmbătrânisă plopii,
Aci sosi pe vremuri bunica-mi Caljopi.
Nerăbdător bunicul pândise de la scară
Berlina legănată prin lanuri de secară.

Pe-atunci nu erau trenuri ca azi și din berlină,
Sări, subțire-o fată în largă crinolină.

Privind cu ea sub lună câmpia ca un lac
Bunicul meu desigur i-a recitat Le lac.

Iar când ca umbra, berze de-asupra casei cad,
Li spune Sburătorul de-un tânăr Eliad.

Ea-l asculta tăcută, cu ochi de peragea...
Și totul, ce romantic ca'n basme se urza.

Și cum ședeau... departe un clopot a sunat,
De nuntă sau de moarte în turnul vechi din sat.

Dar ei, în clipa asta, simțeau că-o să rămână...

De mult e mort bunicul, bunica e bătrână...

Ce strantu lucru: vremea! Deodată pe perete
Te vezi aevea numai în ștersele portrete.

Te recunoști în ele dar nu ș'n fața ta
Căci trupul tău te uită, dar tu nu'l poți uita...

Ca eri sosi bunica... și vii acuma tu:
Pe urmele berlinei trăsura ta stătu.

Acelaș, drum te-aduse prin lanul de secară,
Ca dânsa tragi, în dreptul pridvorului, la scară.

Subțire, călci nisipul pe care ea sări,
Cu berzele întrânsul amurgul se opri...

Și m'ai găsit, zâmbindu-mi, aproape pueril,
Când ți-am șoptit poeme subtile de Merrill.

Iar când în noapte câmpul fu lac întins sub lună
Și-am spus Balada Lunii de Horia Furtună.

M'ai ascultat pe gânduri, cu ochi de ametist,
Și ți-am părut romantic și poate simbolist.

Și cum ședeam... departe un clopot a sunat
— Acelaș clopot poate — în turnul vechi din sat...

De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.

1920.

Ion Pillat.

Ofițerii ca factori de cultură și educațiune națională

— Activitatea extra militară —

Marele războiu, trăit de unii dintre noi cu toate frământările lui și observat de mulți din depărtare, a stabilit pentru toată lumea însă, un mare adevăr, statornicind ca o armă nouă în biruință: Forța morală, puterea sufletească a individului, cultura și educațiunea națională a armatelor.

Dacă în cursul războiului organizațiunile mecanice ale unora dintre luptători și superioritatea armarmentului lor, au determinat victorii trecătoare, triumful, izbânda desăvârșită și definitivă, a fost numai de partea armatelor, în sufletul cărora traia credința, tălăsluia nădejdea, ardea convingerea în dreptatea sfântă a cauzei, erau în viață încă, în inimile și gâdul lor, iubirea curată de neam și țară.

Neamul nostru brav, cu virtuți strămoșesti de cavalerism și dreptate, nu cunoștea de cât lupta dreaptă românească, pe față, cu mijloace cinștite, așa cum i se făcuse educațiunea războinică, în trecut.

El învățase în școală și în cazarmă, respectul dușmanului lupta dreaptă, mila și stima pentru adversarul răpus, omenia față de populațiunea nearmată a vrășmasului. Nu cunoștea de cât biruința sortită de arme, și atât.

Cu nemărginirea iubirii de neam și țară, cu iubirea adâncă a pământului strămoșesc, cu sufletul închinat Regelui și patriei lui, ostașul român, a pornit la luptă, cu totul strein de mijloacele necinștite întrebunțate în războiu, de vrășmașii lui.

Intregul neam românesc, pornise în războiu cu siguranța că și dușmanul va întrebuința aceleași mijloace de luptă, că se vor pune în cumpănă numai vitejii cu care omul va ști întrebuința pușca. Soldatul român, nu știa să se apere de cât de armele fășe, așa fusese instruit, așa îi cerea firea neamului lui cinștit.

Prima parte a războiului, în care am cunoscut amarăciunile și dezastrul infrângerilor, trădarea celor cărora le acordasem ospitalitate la noi în țară, umiltirile vânduților cărora schimbările de nume, în nume românești, nu le schimbaseră firea, venim celor cumpărați, cu toată șleacha celor ce trăiau între noi, dar slujeau interesele vrășmașilor, ne-a dat pe față o nouă latură a mijloacelor de luptă dușmană.

Tristul calvar, al vremelnicei ocupațiuni a unei părți din Țară, cu ivirea leotelor de vrășmași interni — produsul toleranței noastre vinovate — cu legiunile de dezertori —, ce nu ne puteau ierta trecutul cu refuzul împământenirii —, asociați jafului, organizați al ocupațiilor, ne-a învățat noile metode de luptă.

Demoralizarea populațiunii rămasă sub jugul străinilor, jefuită de bandele călauzite de jargonul băștinașilor, răspândirea panice prin presa căreia se asociase pe lângă macabeii fugiți de pe front, și câțiva nenorociți de ai noștri, înfrățiți cu boalele răspândite prin fiotele pregătite în laboratorile științei și puse în serviciul crimei, gazele asfiziante, aeronavele și avioanele dușmane, ne-au arătat că în locul sfintei lupte cavaleresti, s'a ivit lupta lașă ascunsă, și prin ori ce mijloace, afară de armele fășe, mijloace față de cari apărarea se bizue numai pe puterea de răbdare, și încredere, pe forța sufletească a neamului nostru de eroi.

Și armata s'a refăcut pe temelul acestor noi mijloace de apărare. Trupele pe lângă învățatura noilor materiale întrebuințate în războiu, au învățat nemărginirea putere a sufletului, singura putere, prin care a reușit să infruntă și dezastrul retragerii și lipsurile și boalele și propaganda de demoralizare, ca la Mărăști unde genul românesc a frânt de veci trufia vrășmașă dând cea mai mare luptă din tot războiul nostru, și apoi la Mărășești, unde slăcii neamului nostru au minunat lumea prin rezistența și avântul lor, să dovedească forța morală a genului românesc, destinat progresului, nu pierrei.

Din războiu, s'a statornicit definitiv, că lupta se câștigă și rezultatul victoriei, se menține, numai cu puterea sufletească a cetățeanului soldat.

În epoca aceia de nouă orientare a educațiunii naționale, ofițerii activi și de rezervă, asociindu-și toate forțele, au putut împlini mîmuna ce a condus armatele noastre la împlinirea idealului național, prin eliberarea aproape a întregului pământ românesc.

Armata, în mâinele căreia rămăsese singura nădejde a neamului întreg, a desfășurat munca fără preget în noua direcțiune; ofițerii au devenit apostolii noilor învățăminte, necunoscând tirania lipsurilor, ne înțelegând realitatea imposibilităților, trecând toate piedicile, fiindcă către ei se îndreptau privirile desnădăjduite ale tutulora.

Prin extraordinara putere morală a convingerii lor, au reușit să risipească îndoiala din sufletul soldatului și al poporului, să înăbușească demoralizarea și exemplul descompunerii trupelor marilor noștri aliați Rușii, subminați de aceeași legendari vrășmași, și să dea avântul marilor biruințe de mai târziu.

Prin puterea exemplului, prin grai, prin scris, puși în toate situațiunile ce tindeau la desăvârșirea puterii sufletești a neamului nostru. Ofițerii Români, au făcut în câteva luni, ceea ce unitate sufletească a întregului nostru popor, prin mijlocul căreia România cotropită și părțile românești subjugate, au fost de a pururi eliberate.

În organizațiunea de după războiu, a administrației românești marite, s'a simțit nevoia, ca aceia ce reușiseră să creieze biruința neamului românesc prin cultivarea sufletului și minții poporului desnădăjduit să-și continue opera, spre a lăsa, numai grija păstrării și continuării marelor lor opere din trecut.

Totul era dezorganizat și singura putere, singura forță ce rămăsese vie în organizmul nostru de stat, cerea Armata.

Ei îi incumbă deci datoria să organizeze pe temelul mijloacelor din care a făcîr biruința, și consolidarea acestui triumf.

Opera activității extra militare, inaugurată de a doua fază a războiului nostru, de necesitatea națională, cerea opera ce trebuia continuată și după războiu. Pregătirea ofițerilor în general și a

ofițerilor activi în special, cadrele cele nouă fiind formate din oameni cu cultură generală desăvârșită, a dat roadele așteptate în activitatea de refacere și consolidare Românească. Virtuțile desvoltate în războiu sub arșița primejdiilor de fie care clipă, a dat acestei activități extra militare, aureola dezinteresului, corectitudinii, dreptății și adevăratei iubiri de neam.

Noua situațiune a unui popor biruitor, cu schimbările profunde politice petrecute; cu mărirea teritoriilor; cu chemarea la viața politică a întregului neam, a schimbat din adânc organizațiunea noastră de stat.

Corpul oamenilor politici, anume pregătiți de experiența timpurilor pentru conducerea destinelor țării, era prea mic față de demnitățile ce se puteau crea într'un stat cu teritoriu și administrație întreită de cum fusese înainte. Votul universal formând majorități dintr-oameni noi, și schimbarea aceasta, creind partide politice născute tocmai din punerea în practică a votului universal, a smuls tutulor activităților profesionale, un mare număr de profesioniști.

Școala în special, dezorganizată în timpul războiului și biserică apoi, subminată de tot felul de secte nouă, răspândite de dușmani, a fost primul câmp de experiență politică al regimului votului universal. Învățătorii, profesorii și preoții, indemnati să părăsească apostolatul lor, au fost împinși de evenimente, către sușul demnităților politice, spre paguba învățămîntului și a credinței. Prea puțin pentru nevoile noastre culturale, răpiți preocupărilor lor obișnuite, în țară, un număr atât de mare de analfabefi, în țară în care dușmanii luptă pentru înăbușirea credinței și desorganizarea noastră de stat, sunt și aceștia aruncați în vultura luptelor frățești, înveninând și atmosfera atât de limpede a satelor noastre. Satele au rămas fără luminători, bisericile sunt pustii, catedrele școlilor mai înalte lăsate pe mâna locuitorilor, cei cu studii speciale întrebuințați în locul pregătirii lor firești în demnitățile politice, streine cu totul pregătirii lor, și întreaga viață a statului nostru, se resimte de acest lucru.

Propaganda străină, învățămîntul străin, lupta ascunsă ce o dau dușmanii pe toate căile și prin toate mijloacele, nu mai găsesc la posturile lor tocmai pe luminătorii poporului nostru, pe cei mai chemați să se opună curentului de desorganizare.

În această stare de lucruri nefirești și întortochiate se strecoară din când în când vocea vânduților, ori a străinilor pripășiți la noi și prin presă, protestând în contra activității extra militare a Armatei.

Ce cîntă armata în fruntea mișcărilor culturale, ce rost au ofițerii în mișcările de educare românească a maselor, de ce scriu pentru popor, de ce deslușesc poporul în conferințe marile noastre probleme, ofițerii să rămână la cazarmă, fiindcă 'și-au făcut datoria și viața și viitorul țării nu le mai aparțin, respiră adânc prin coloanele vre unui ziar pus în serviciul învrășierii câte un ovrăș trecut prin frigurile a toate ștergătoare, amniștii.

Profesiunea militară, în timpurile moderne, în care am văzut că pregătirea sufletească formează forța biruitoare a unui neam, alături de pregătirea pur militară, nu este incompatibilă cu activitatea de cultură și educațiune națională. Spre a fi conferențiar, scriitor, profesor, unui militar, ca și unui nemilitar nu se cer de cât studii, cultură și talent și nimeni pe lume nu poate susține că talentul studiul și cultura se pot monopoliza numai de jidanașii ascunși în ungherile redacțiilor foilor de provincie.

Activitatea extra militară, face parte organică din însuși pregătirea de războiu, incredințată de țară corpului ofițeresc.

Când generațiile tinere, găsesc catedrele pustii în tot cuprinsul țării, când popii în locul deslușirii sfintei evanghelii, în discursuri în cărciumile circumscripției electorale, în vânătoria scamului de demnitar, când vrajba este semănată pretutindeni tocmai de aceia, al căror cuvânt este ascultat, instituțiile de stat criticate, oamenii mari ai țării arătați ca niște bârfași, te întrebi unde vor ajunge generațiunile noastre tinere, cu asemenea creștere făcută tocmai de cei cărora le sunt incredințați să le crească?

Streiniți sporesc școlile lor, comerțul, finanțele, agricultura întreaga economie națională se scurge în mâinele lor, orașele sunt sistematic colonizate de streini, dușmanii și în afară și înăuntru, ne dezorganizează munca, ne bârlesc, strecoară în sufletul muncitorilor icoana turburărilor revoluționare, scumpsc viața, scăzând valoarea leului nostru. Și nu găsesc în drumul lor Zidul înfrățirii noastre, fiindcă aceia ce sunt datori să privegheze și să se împotrivescă iscoadei vrășmașe, să poarte faclă de luminare a poporului, poartă pe ulițe masalalele grupărilor politice.

În fața acestei primejdi ce amenință viitorul neamului nostru și pune la grea încercare însuși victoria dobândită, Armata are nu numai chemarea, ci datoria de a sta neclintită la postul său, în lupta între neamul nostru și dușmanii lui, dată de astă dată pe frontul moral.

Oștirea are răspunderea istorică, a pregătirii de războiu a neamului nostru și această pregătire, nu se mai mărginește astăzi la simpla mînuire a armei și la dresarea omului și calului, cum ar dori dușmanii noștri.

Cea ce prin aruncarea în luptele politice a învățătorului nu mai îplinește școala, cea ce nu mai însufletește biserică pustie, cea ce destramă și desorganizează vrășmașii și până în clipa în care, toți apostolii neamului se vor întoarce la datoria lor, să lupte pentru înălțarea morală și culturală a neamului lor, Armata nerisipită în luptele politice, are datoria să îplinească și să stea de sentinelă, în locul tutulor celor absenți.

Activitatea extra militară, face parte din însuși pregătirea de războiu, și va rămâne încă multă vreme o datorie națională, până ce fierberea de după războiu și furtuna noii situațiuni se va așeza și va așeza pe fie care locului său, după capacitatea și pregătirea lui, sub seninul soarelui cald, al consolidării, înfrățirii și progresului românesc.

V. CHIRU.

Cooperațiunea în Basarabia

(1917—1921.)

Serviciul de stat al Cooperației din Basarabia a dat la lumină cele mai importante documente privitor la mișcarea cooperatistă dintre Prut și Nistru, din care reiese că primele tovărășii de credit și păstrare s'au înființat între anii 1743—1871. În baza legilor rusești din 7 Martie 1840. Prima dare de seamă s'a făcut în 1904, când funcționau 28 de cooperative de credit în Basarabia cu un activ de 872079 ruble, dintre cari primele 14 tovărășii funcționau și în anul 1885 cu un capital social de 143502 ruble. La sfârșitul anului 1912 funcționau 364 tovărășii de credit și păstrare cu un activ de ruble 2048290 plus șase Case de Credit Mărunt ale Zemstvelor având drept capital rulant 1821913 ruble. După înființarea Uniunii basarabene de credit și păstrare la 1915, mișcarea cooperatistă a făcut mari progrese mai ales după aplicarea legii Luov din 1917, astfel că activul bilanșului din 1918 a fost socotit în ruble 36196175, aparținând celor 313772 de membri înscrși ca societari în 382 Cooperative de credit având drept garanție colectivă și solidară pentru creditele acordate de Banca Statului importanta sumă de 44175458 de ruble. La aceeași epocă Casele de Credit mărunt aveau drept activ 34675030 ruble iar cooperativele de Consum aveau ruble 2077023. Uniunile de credit și consum în număr de șase aveau un capital rulant de lei 33148069; deci în total ni se prezintă la 1918 toate asociațiile cooperative cu un activ de 109093307 ruble. În cursul anului 1919 ca și în 1920, cu toată criza economică ce a bătuit în Basarabia, mișcarea cooperatistă își urmează cursul normal. Din ultimele dări de seamă reiese că Cooperativele rurale de credit sunt în număr de 423 dintre cari numai 285 și-au trimis situația în sumă de 22292607 lei, la cari se mai adaugă activul Centralei Uniunilor Cooperative și celor nouă Uniuni județene, inclusiv filiala din Leova în suma de lei: 26211071 ceea-ce în total face 48503778 lei. Cooperativele satești de producție și consum sunt în număr de 518 cu un activ de lei 9992637. Cooperațiunea orașenească e reprezentată prin 59 cooperative de credit și 84 de consum, având un activ de 12591993 lei. Cele șase Case de Credit mărunt a Zemstvelor au astăzi un activ de lei 13105922, fiind tot sub controlul Serviciului Coop. orașenești. Astăzi funcționează în Basarabia: 432 tovărășii de credit și păstrare satești având drept activ lei 22211606; 10 Uniuni județene inclusiv Centrala Lei 26211070; 318 cooper. rurale de consum 4610929; șase case de credit mărunt cu 13105922 lei; total 1105 Asoc. cooperatiste având drept activ Lei 82494219.

În ceea ce privește unificarea, suntem în ajutorul înfăptuirii ei, grație măsurilor luate de d-Il Costin, secretar general la agricultură, Cujba-consilier tehnic al Cooperației și Balamace, delegatul muncii și cooperativei orașenești. Darea de seamă s'a încheie printr'o mică dare de seamă privitoare la situația sumară a tuturor asociațiilor cooperatiste din România întregită care se prezintă cu frumoasă sumă de 645.561.814 lei, aparținând la 7040 cooperative.

C. V. Urusuleac

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Limba românească

IV.

Privind pe o hartă a Europei, vom vedea, că teritoriul locuit de noi Români numai între râurile Dunarea, Nistru și Tisa acoperă o suprafață de pământ cât a Italiei. Pe când însă în Italia limba italiană, cea populară e de mai multe feluri, așa încât Italianul din partea de meazănoapte a patriei lui se înțelege numai cu greutăți când vorbește cu cel din partea de meazăzi (Neapoe, Sicilia) și trebuie să întrebuințeze limba italiană cum e în cărți. La noi Români nu întâmpinăm această greutate. Căci limba noastră e una și aceeași în Maramurăș ca și pe Bărăganul din România veche, în Bihor ca și în Basarabia. Adevărat, că mai ales în partea de meazănoapte și meazănoapte-răsărit a Transilvaniei au intrat în limba noastră mai multe cuvinte ungurești, pe cari frații noștri din Muntenia și Moldova (cu Bucovina și Basarabia) nu au cum să le înțeleagă. Tot așa au pătruns la Români din Bucovina și Basarabia mai multe cuvinte rusești, pe cari nu le înțelege cel din Transilvania, Moldova și Muntenia. Dar atât cuvintele ungurești, cât și cele rusești vor peri acum din frumoasa noastră limbă cum pier furmul de fața focului. Căci zilnic vedem cărturari, cari au învățat carte la străini, dar și pe Români dela sate, cum se silesc să alunge uritele vorbe străine din limba românească și să întrebuințeze graiul frumos din România veche.

Noi Români din România de astăzi nu avem dară dialecte*, adică feluri deosebite de-a vorbi limba românească așa ca sa nu ne putem înțelege unii cu alții.

Cauza acestei unități de limbă la noi se explică mai ales prin faptul, că până la înființarea vechilor Principate române (Moldova și Muntenia sau Țara Românească), întreg neamul nostru a trăit în adăpostul munților, pe cari îl cutreerău cu turmele lor, așa că erau totdeauna în atingere strănsă unii cu alții și nici limba nu s'a putut schimba, ca să se formeze dialecte. Ear când s'au potolit valurile popoarelor barbare, dintre cari cel unguresc a rămas în vecinătatea noastră, limba noastră era încheagată, așa că timpul nu a mai putut produce în ea schimbări mari.

Știm din celace am spus mai fa începutul acestui curs popular de Istorie națională, că afară de Români din România mare de azi, adică din Dacia lui Traian, mai sunt Români și în afară de patria noastră. Cece locuiesc dincolo de Dunare, dar aproape de noi, ca cei din Bulgaria și Serbia, din apropierea Dunării, vorbesc întocmai ca noi. Dar în Serbia de meazăzi, apoi în Albania și Grecia mai sunt sute de mii de Români, cari vorbesc o limbă românească în multe privințe deosebită de a noastră, este deci un dialect, la care li zice dialectul macedo-român, fiindcă o parte din acești Români locuiesc într'un ținut numit cu un nume vechiu Macedonia. Tot acolo este și un ținut mai mic numit Meglenia, unde Români vorbesc o limbă românească nu tocmai ca dialectul macedo-român, dar nici tocmai cum vorbim noi. Graiul acesta

se numește sub dialectul meglenia. Mai e un graiu românească deosebit de celelalte. E cel vorbit de Români din Istria, acum sub stăpânire italiană, și numit dialectul isto-român. Cu dialectul nostru numit daco-român avem deci trei dialecte și un sub-dialect. Aceste trei dialecte au început să se deosebească de tot unele de altele între veacurile al zecelea și al treisprezecelea.

Pentruca să se vadă, cum sunt dialectele acestea, dăm câteva probe scurte din fiecare. Cititorii vor vedea, că deosebirea nu e tocmai așa de mare și se arată mai mult prin cuvintele străine, în cel macedo-român de origine grecească, în cel maghear-român bulgărească și cel isto-român croată, intrate în ele. Trebuie să mai știm, că dialectul macedo-român a mai păstrat multe cuvinte latinești, cari în dialectul nostru s'au perdit.

Probă în dialectul macedo-român. Era una oară un amiră (împărat) multii avuzit (auzit, vestit) și multii avut. Bunile a lui marzine no avea. Afoară de acestă ț-avea nă (ună grădină, cum puține sunt tu lume, cât vede albul soare. Te (ce) no avea acloțe (acolo)! Di ițe s'căttai (orice căutai). Poni în tute soile. Ț-avea cătră tufundul din grădină — un mer, semnu (semn, minune) mare, mai (curat) meare de-amalană (aur) fătea.

Probă în subdialectul megleno-român. Ra (era) ună oară un ampirat, cari nu vea (avea) fămeatică. An ună zună și duși la un maghesnic (vrăjitor), ca să bată dă-li să-li da Domnu (dzeu) fămealiă ili (său) nu. Țeli (acela) maghesnic ali deadi una meară (măr) și-li zisi s'li-u dai la muliari-ta țesta meară și-u mănancă și ea să rudească (rodească, nască) un illu (său).

Probă din dialectul isto-român. Ur (un) om avut-a doi fiii. Și zis-a cela mai tineru (tinar) de ieli lu ceiace (tata) Ciacio, da-mi porționu de tot a tev (altam) ce mie mere (mi se cade). Și sparțit-a împărțit-a lor a sa avea (avere).

Scierea la Români. Cu ce litere au scriș Români dela formarea poporului român până astăzi? Aceasta e o întrebare, la care pentru începutul scrierii putem da răspuns, dar după aceea, timp de multe sute de ani, nu găsim documente istorice, cari să ne lămurească pe deplin.

Nu mai încapă nicio îndoaială, că la început, după colonizarea lui Traian, am scrie cu litere latinești, cari sunt literele românești de astăzi. Aceste litere latinești le-am întrebuințat multe sute de ani, căci în limba noastră am păstrat vorba latină scriere, precum și numele latinesc al instrumentului, cu care scriem, *comteia* și vorba încondează. Când apar cele dintâi scrieri în limba românească, documentele din cele două Principate și scrierile cele mai vechi din Transilvania sunt cu litere cirilice, adică slavonești. Acestea au intrat la noi deodată cu legăturile bisericești, pe cari le-am avut cu Slavii din dreapta Dunării, dela cari am primit și limba slavonă în biserică, apoi, în Principate, și în cancelariile Domnitor (principilor) români.

Despre introducerea literelor cirilice la noi sunt unele povestiri,

atât la scriitorii slavi, cât și la cei români. Un călugăr bulgar, Paisie, care a scris la 1762 o istorie a Bulgarilor, povestește că împăratul romano-bulgar a sifit pe Români (pe la sfârșitul veacului al 12-lea și începutul celui de al 13-lea) să se lepede de limba „română” în biserică sub amenințare de ai tăia limbă celuice nu va întrebuința limba slavonă. Era vorba de a-i feri pe Români să nu fie în legătură bisericească cu Papa dela Roma. Invațatul Domnitor al Moldovei, Dumitră Cantemir, povestește lăpdarea limbii și literelor românești din biserică că s'ar fi întâmplat după anul 1439, când se hotărise în sinodul dela Florența unirea bisericei catolice cu cea ortodoxă. Lucrul acesta nu e însă dovedit.

Interesant e ceea ce povestește vechiul cronicar ungur Kézai despre literile românești. El spune, că Săcuși așezati în munți, amestecați cu Români, scriau cu litere românești.

Multe sute de ani a stat scrierea românească sub jugul literelor cirilice (slavone). Invațatii români din Transilvania au fost cei dintâi, cari pela sfârșitul veacului al 18-lea, au început să propună și chiar să tipărească cărți cu litere latinești. Ei ziceau cu dreptate, că e rușine a scrie limba românească cu litere slavone, când ea e o limbă latinească. Ideia lor a prins, căci dela 1834 încoaie s'a început la Blaj tipărirea de cărți bisericești cu litere latine, adică românești, tot acolo s'a tipărit cu acelaș fel de litere încă înainte de 1848, *Organul Luminării*, gazeta lui Timoteiu Cipariu. Un timp oarecare s'au tipărit cărți cu litere amestecate, românești și cirilice, cari se numiau *civile*, apoi s'au introdus peste tot literele românești. În Țara Românească, dela 1860 iar în Moldova dela 1862 încoaie. Cuza oprise întrebuințarea literelor cirilice în întreaga România. În zilele noastre abia de se mai găsesc bătrâni sau oameni invățați, cari să poată citi cu litere cirilice.

În Transilvania, întrebuințarea literelor latinești, adică românești a întâmpinat mari pedeci. Pe deoparte erau Sărbii din Banat, cari nu voiau să se lepede de cineștea, ca noi să scriem limba noastră cu litere de-ale lor. Dar și guvernul era împotriva noastră. După 1848, în Cluj se puse în fruntea Transilvaniei un guvernator numit de împăratul din Viena. Între slujbașii acestui guvernator era și un Sas, care a propus, să nu se permită *tuturor* Românilor scrierea cu litere latine, adică românești; ci numai celor greco-catolici, căci în modul acesta Români din Transilvania vor fi ținuti tot despărțiti în două tabere, scriind cei greco-catolici cu litere latine, iar cei ortodocși cu de cele cirilice. Astfel credeau dușmanii noștri, că vor sparge unitatea sufletească a Românilor, crezând că aceștia se vor orienta după confesiune, nu după sânge și limbă. N'au reușit însă, așa că acum limba românească a tuturor Românilor să prezintă la scris în haina românească a literelor românești.

Limba literară. Toate limbile, oricât ar fi ajuns de bogate în cuvinte, au fost la început mai sărace. Îmbogățirea unei limbi începe mai ales după ce scriu cărți în ea, cari se răspândesc la întreg neamul, care o vorbește.

*) În Macedonia sunt și Români de religia mohamedană. Ei sunt însă buni Români și în foarte mult la limba românească.

În felul acesta o limbă devine literară.

Limba literară românească s'a format mai întâiu în cărțile bisericești, traduse la început din slavonește. Traducătorii au lăsat prea multe vorbe slavonești în traducerea lor, în schimb însă nu-au păstrat și multe cuvinte latinești, pe cari azi nu le mai întrebuințăm.

În Transilvania, luptătorii pentru drepturile Românilor și ale limbii românești, au început să alunge din cărțile lor toate cuvintele, cari erau de origine străină sau li-se păreau străine, și să introducă în locul lor cuvinte latinești, pe cari ceice nu au învățat latinește, le înțelegeau greu. În vechiul regat au început să introducă în limba literară cuvinte franțuzești, ceea ce earăși îngreuna înțelegerea ei de către ceice nu știau și franțuzește. S'au ridicat și unii invățați, cari întrebuințau în scrierile lor toate cuvintele din cărțile vechi, cari earăși nu se puteau înțelege toate. Prea puțini s'au gândit la limba românească așa cum o vorbește poporul și Dacia, unde nu e amestecat și cu străini. Între ceice prețuiam mult limba poporului, era și regele Carol, unchiul și înaintașul regelui nostru de acum. Carol, luând parte la o ședință a Academiei Române din București, a zis, între altele: „... trebuie să ne ocupăm și de limba noastră, care s'a păstrat neatinsă în câmpiile roditoare ale Dunării, în plaiurile mărețe ale Carpaților, aceste ținuturi încântătoare.

Am fost îndemnat a rosti aceste cuvinte prin dragostea care o am pentru frumoasa și bogata limbă română.”

Apoi a propus, ca Academia să publice un *Dictionar* al limbii române, în care să se cuprindă toate cuvintele din cărțile vechi, din scriitorii populari, cei clasici și din graiul poporului. La dictionarul acesta al Academiei Române se lucrează și acum sub conducerea d-lui Sextil Pușcariu, profesor la Universitatea din Cluj. Când va fi gata, ne vom minuna de bogăția limbii românești, aceasta comoară sfântă, pe care înaintașii noștri ni-au păstrat-o și lăsat-o drept cea mai scumpă moștenire. Să nu uităm niciodată, că limba e semnul cel mai caracteristic al unui popor. Aceasta am simțit-o mai ales noi Români, cari *limbi* zicem, *popoară* zicem. Vom dovedi însă, că ne prețuim limba, dacă vom vorbi-o curat, nu vom întrebuința între noi nici când o limbă străină, iar celui de neam străin așezat între noi li vom răspunde numai românește. Căci limba românească nu e numai limba poporului românesc, că și a *statului românesc*, iar străinul, care a căutat hrană și adăpost în acest stat trebuie să-i vorbească limba.

Victor Lazăr.

Unui artist

de Const. Riuleș.

... Și nu mă mir c'asa de lute
Se stînsse cîntecul tău lin;
O, înțeleg de ce'n vieții.
Ai stat atîta de pușin:

Cînd bate numai pentru unul
Adoarme-o inimă la rînd,
Cînd bate pentru lumea —
Întreagă
Se ostenește mai curînd.

Revoltă postumă
și revoltă timidă

• În atmosfera înăbușitoare de acum, în care cele mai elementare și indispensabile cerințe sunt exploitate până la refuz de niște indivizi care țin să se îmbogățesc în 24 ore, în atmosfera viciată de o altă categorie de indivizi, stăpâniți de o rapidă și nejustificată parvenire, în această atmosferă s'a născut, și trăește la largul lui, microbul acelei nevroze generale, care trudește întreaga societate.

Privind în jurul nostru cu puțină atenție și cu puțină bunăvoință, vedem o sumă de milionari făcuți și nu născuți, milionari care mai eri alături un prea „aveau după ce bea apă” — vorba veche — și care prin neașteptata lor îmbogățire au contrastis dictonul că: „averca se face prin muncă și economie”, dovedindu-ne că se poate face avere printr'o oarecare muncă a ta, dar prin economiile altora. Alături de acești parveniti ai banului, care sfidează și rîd ironie de oamicii modești și cinști, trăește cealaltă specialitate de parveniti ai situațiilor sociale, cinici, incuși și în spăimăn a ei singuri de locul ce-l ocupă acum și pentru care n'au dat nici o probă de capacitate în trecut și nici o probă de pricepere în prezent.

• • •
În această atmosferă și datorită nevrozei sociale găsim astăzi în drumul nostru o mulțime de oameni stăpâniți de o revoltă ne la locul ei căci pentru unii ea este postumă iar pentru alții timidă. Deși aceasta pare paradoxal, totuși e adevărat.

Cel ce scrie aceste rânduri fiind trecut de vrăsta tinereții și deci a iluziilor și a încrederii oarbe în cei care știu și pot să vorbească frumos și să combată vehement o tristă stare socială, cunoaște — prin trista experiență ce a făcut-o — că între cei care răcnesc mai grozav contra îmbogățitorilor, a milionarilor proaspeți și a exploatorilor sunt foarte mulți care n'ar putea da nici o explicație aerei lor. Și deci violența cu care se aruncă asupra meschinii dorinți de învațire rapidă a altora, este un fel de revoltă postumă. Ei „și au făcut sumă”, sunt acum „oameni ajunși” și cred că au dreptul de a se erija în criticii obiceiurilor urâte de acum. Dar revolta lor postumă mai are și o altă față mai urâtă: pin critica lor violentă ei cată să producă o diversime și să ne abată privirile de la adevărata lor situație. Pe ei nici n'ar trebui să-bănuim de oare ce și ei „sunt revolțaiți contra celor ce s'au îmbogățit pe căi p'z'șe”.

Se înțelege că în fața unor, asemenea „oameni de treabă” te cuprinde o scârbă care un se poate manifesta în cuvinte, căci hărtia refuză a primi epitetele ce li se cuvîin.

• • •
Dar mai avem o altă categorie de critici sociali. Ei fac parte dintre „oamenii necăjiți” care, cins-tiți, detreabă, mncitori, își vîd de slujba sau de afacerile lor mărunte adunînd cu mare trudă mijloacele de viață, o viață lipsită de cele mai elementare mulțumiri. Aceștia, în cercul lor întin, sunt coprinși de o cumplită revoltă contra parvenitorilor banului sau a situațiilor. Cu privirea cruntă, cu voocea tunătoare, izbesc grozav cu pumnul în nevinovata masă în

* Limbi bu dialecte sunt d. e. cea germană, cea franceză, cea italiană.

Viața Pământului și Viața pe Pământ

...re stau, și numără pe toți acei
...s'au îmbogățit într-o noapte
...sprâncit pe minciun și falșuri
...au ridicat la înalte situații soci-
...le. Ascultându-i îți vine a crede
...vor zdrobi în cel mai scurt
...imp parazitismul în contra căruia
...sunt porniți. Dar e de ajuns să
...văd în fața lor un parvenit al banu-
...și sau un parvenit social și într-o
...față, fața le devine surzătoare,
...sunt foarte respectuoși și preve-
...titori cu ei și suportă cu mulță
...lângăcie aroganța binevoitoare
...la care sânt tratați.

Aceștia sunt revoltații timizi.
Se înțelege că în fața unor
...osemena oameni lipsiți de curaj,
...care amorul propriu și demni-
...tatea sunt aproape complet nime-
...te, te cuprinde o nemărginită
...mă și o mare descurajare.

Fără îndoială că putreziciunea
...morală care se întinde tot mai
...mult, trebuie curățată pentru binele
...țării și a neamului nostru. Dar cu
...revolta posturată și cu revolta fi-
...zică nu se poate face nimic.
Evident că nici nu putem cere ni-
...c de la acei care îmbogății,
...Dumnezeu știe cum, manifestă azi
...o revolta cam târzie, contra ce-
...lor ce continuă a exploata nevoile
...și buna noastră credință. Dar de
...la cealaltă categorie de oameni
...critici violenți acasă la ei —
...oameni care n'au în trecut și
...prezentul lor fapte murdare,
...oameni care cunosc bine paraziti-
...sismul ce ne gâtuie și care cunosc
...personal pe indivizii care prin
...situația și purtarea lor ne compro-
...mit, de la aceștia așteptăm să pue
...unul pentru îndreptarea ce o
...dorim.

Și iată pentru ce revolta lor
...tindă ne descurajează pe noi,
...care dorim să dăm la lumină tot
...răul și toată putreziciunea, pentru
...să fi trași la răspundere și pedep-
...și nenorocirii ce s'au făcut vino-
...tă de asemenea fapte josnice.

Nu trebuie să fim timizi cu
...ei care n'au avut nimic sfânt și
...în foamea săracilor, din lacrimile
...ocajilor, din exploatarea fără frâu
...a întregii societăți, au strâns averi
...pentru ca acum de la înălțimea
...șiușăiei lor să aiba nerușinarea
...de a se prezenta ca stâlpi ai so-
...cietății și moralizatori ai ei. Or fi
...având ei enorme puteri de a face
...rău, dar asta nu trebuie să des-
...curajeze pe nimeni. Când țara
...este amenințată de dușmani, toți
...cetățenii, cu sacrificiul vieții lor
...sunt datori să o apere. Astăzi
...țara este amenințată de exploata-
...tori, care fără scrupul, fără rugin-
...ne și fără un pic de demnitate se
...dădă la înălțimi nemeritate și
...strâng avari nemuncite. Contra
...acestor dușmani ai țării și ai ne-
...amului nostru, orice cetățean con-
...știent și demn este dator a lupta
...cu hotărâre și curaj pentru ai
...face cunoscuți și a ne feri cu toți
...de atingerea lor.

Tg.-Mureș 1921 Iulie.

Vladimir Nicoură,

CETICI
și RASPANDICI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA
POPORULUI
CE TRĂESTE PRIN
OOI SI PENRU DOI!
ZIARUL VOSTRU
NU PRIMESTE SUBVENȚII
DE LA NIMENI — DECI A-
BONATI-VA CAT DE MULT

Minunate lucruri mai vezi în
...natură, unchiule, atunci când poți
...să-ți dai seamă bine de tot ce te
...înconjură. Bine a zis cine a zis
...că toți au ochi, dar nu toți văd.
Și eu orb rămâneam pentru multe
...din cele ce vedeau, dacă nu aveai
...d-ta bunătațe să mi le explici.
Ean ascultă ce bine cântă mierloiu
...din vârful brađului ce ne umbrește
...pe noi. Are note așa de dulci,
...că pare c'ar vrea să-mi întărească
...spusele matala, că el e înfrățit
...cu codrul așa de mult că pentru
...nimic nu s'ar despărți de el. Dar bine,
...unchiule; dacă animalele și plan-
...tele sunt ramuri ale aceluiași trun-
...chiu comun de viață; cum se
...face că e o așa mare deosebire
...între ele, cum e bunăoară între
...mierloi și brađul pe care cântă el?

Vei afla numai decât, nepoate,
...dacă ascuți cu băgare de seamă.
Din trunchiul comun al vieții,
...prima cauză, care a făcut ca cele
...două mari ramuri să se separe
...a fost modul de trai.

Unora din ființele vie, le-a plă-
...cut mai mult să rămână fixate de
...terenul pe care s'au născut, să se
...nutrească din substanțele minerale
...ce ele conțineau; și pentru mistui-
...rea lor, a trebuit să-și fabrice o
...substanță verde, care prin ajutorul
...luminei soarelui singură e capa-
...bilă să facă aceasta. Aceste ființe
...au dat naștere ramurii vegetale
...pe pământ.

Altele din ființele vie ale trun-
...chiului comun au rămas libere,
...alergând încoace și încolo pentru
...căutarea hranei, lucru ce a adus
...după sine crearea organelor de
...mişcare, precum și a unor sucu-
...ri în interiorul corpului lor cu aju-
...torul cărora să poată mistui.
Aceste ființe au dat naștere vieții
...animale pe pământ.

Și dacă substanța verde (cloro-
...filă) a ramurii vegetale nu luc-
...rează decât la lumina și căldura
...soarelui, asta dovedește că acest
...fel de ființe s'au dezvoltat în apele
...puțin adânci și în mlaștini, în care
...lumina și căldura soarelui putea
...pătrunde cu toată puterea; pe
...când ramura animală la care su-
...curile lucrează și la întunec, s'au
...dezvoltat în apele mai adânci unde
...căldura și lumina pătrundeau mai
...puțin.

Cum văd eu, unchiule, ori cât
...de mari ar fi deosebiri între
...ființe, acestea sunt datorite numai
...împrejurărilor în cari au trăit.

Nu numai deosebirile între a-
...ceste două mari trunchiuri de viață
...sunt opera împrejurărilor, dar chiar
...și cele care, separă ramurile între
...ele ale fiecărui trunchiu în parte.

Și dacă azi îți se par așa de
...deosebite ființele vie între ele,
...aceasta vine de acolo, că împre-
...jurările modificatoare lucrând con-
...tinuu asupra lor, în timpul ce s'a
...scurs dela începutul vieții până
...azi, le-au schimbat așa de mult,
...încât și se par cu totul deosebite
...unele de altele.

Și dacă îți amintești de poveș-
...tirea dela lezer, eu grupasem a-
...ceste împrejurări modificatoare în
...două mari grupe: una fiind lupta
...pentru trai și alta selecțiunea na-
...turală, față de care organismul
...ființelor vie a trebuit să sufere ne-
...încetat modificări.

Da, și încă spuneai că atât plan-
...tele cât și animalele, ca să poată
...face față acestor două legi natu-
...rale, au alergat la ajutorul prin-
...cipalului de împărțire a muncii,
...principiu ce te-ai ruga, dragă
...unchiule, să mi-l explici mai pe
...înțeles.

— Uite cum-ă. Inchipuște-ți că
...tu nepoate, trăești singur aici în
...creștii munților și când îți-o trebi
...baine ori ghețe, tu singur o să
...trebuie să îți croștii și coase;

când îți-o fi foame, tot tu o să-ți
...grijești de ale guri; în sfârșit cu
...un cuvânt, trăind singur singurel,
...tu vei fi și hăinar și fabricant de
...stofe; tot tu cismar, bucătar, len-
...nar, ferar etc.

Pe când trăind în societate cu
...oamenii, mai mulți la un loc; fie-
...căr neputând să-și făurească
...singur de toate, ce-i trebuiesc, îm-
...părțind munca între toți, astfel că
...unul sau mai mulți să facă numai
...un fel de lucruri necesare, de ex.
...ghețe, pentru toți ceilalți, alții
...alte; le va fi ușor să trăiască,
...având de toate și la timp.

— Cum văd eu, unchiule, soci-
...etate omenească își are rostul în
...faptul, că oamenii le vine mai ușor
...în lupta pentru trai, dacă împar-
...tunca între dânsii.

— Nu numai oamenilor, ci tu-
...tutor ființelor vie când se asociază
...mai multe. Așa trăesc mai toate
...felurile de animale, cum sunt; cai,
...vacile, oile, găinile, furnicile, albi-
...nele, etc. Lucrul acesta îl găsim
...și la plante, unde vedem păduri
...întregi numai de același fel de
...arbori sau pașii mari numai de
...mușchi sau altfel de plante erboase.

Și chiar de vei lua numai unul
...din indivizi plantă sau animal,
...vei găsi că corpul lui e alcătuit
...din celule grupate tot după prin-
...cipiul diviziunii muncii; unele gru-
...pe servind la învelișul corpului,
...deci la apărarea lui, cum e pielea
...la animale și coaja (scoarța) la
...plante; altele la adunarea nutri-
...mentului, ca rădăcinile la plante
...și brațele și gura la animale; al-
...tele pentru mistuire, cum e sub-
...stanța verde la plante și diferitele
...sucuri ale tubului digestiv (mărun-
...taelor) la animale etc.

Și fiindcă ajunșăram aci, dragă
...nepoate, acum află că nici plan-
...tele, nici animalele n'au fost tot
...așa de complicate ca formă externă
...și ca alcătuire internă a corpului
...lor, de când s'a separat ca doi
...gemeni din trunchiul prim comun,
...ci aceste complicări au venit cu
...timpul și s'au tot înmulțit prin o
...mai mare împărțire a muncii, în
...raport cu necesitățile vieții, ce
...deveneau din ce în ce mai greu
...de îndeplinit în lupta pentru trai,
...și față de selecțiunea naturală.

Ca să-ți urmezi priceperea firu-
...lui vieții celor două ramuri pe
...pământ, îți-le voi arăta pe rând
...pe fiecare, dela despărțirea lor
...de trunchiul comun și până astăzi.

Primele ființe vie ce s'au des-
...părțit de trunchiul comun al vieții
...spre a alcătui ramura vegetală a
...vieții pământului, au fost la în-
...ceput tot uni-celulare, și au trăit
...prin locurile mlaștinoase, ale rici-
...lor continente, ce constituiau
...uscaturile de pe vremurile acelea.
Azi avem pușini urmași direcți ai
...lor, mai ales printre microbii ce
...cauzează atâtea boale.

Spre a face față nevoilor vieții,
...unica celulă, ce alcătua corpul
...acestor plante, s'a înmulțit, în
...vederea împărțirii muncii; așa că
...corpul plantei în stadiul acesta
...devine multi-celular, cu o scoarță
...de protecție în afară; cu un trun-
...chiuleț ramificat, totul colorat în
...verde și de o constituție ierboasă.

Pe timpul acesta, vremea pe
...pământ fiind prielnică dezvoltării
...lor, căci lumina și căldura era
...potrivită și deopotrivă împărțită pe
...întreaga suprafață a pământu-
...lui; vânturi, care să le rupă lip-
...sind și substanțele nutritive fiind
...din belșug; plantele ce laveseau
...uscaturile din vremea aceea, ca
...alge (mătăsa broaștei) ciupercl,
...mușchi, și în special ferigile, au
...crescut în număr destul de mare,
...și de și erau ierboase, lipsind
...vânturile și având destul nutri-
...ment, formau păduri așa de uriașe

că întreceau în mărime pe cel
...mai falcic din stejarii și brazii
...pădurilor noastre.

Astăzi, abia în țările calde fer-
...gile mai cresc de câțiva metri în-
...nălțime, pe când urmașii lor de
...pe la noi ca feriga, feriguta,
...coada calului (păru porcului) nu
...ajung nici un metru înălțime.

Ca o mărturie despre aceste
...imense păduri de ferige, avem
...depozitele mari de cărbuni de
...pământ, ca antracitul și huila,
...care au luat naștere prin carbo-
...nizarea trunchiurilor căzute; și
...după a căror urme (fosile) să
...poate găsi și firul și fetul vieții
...vegetale de atunci.

Până acum, dragă nepoate, vezi,
...nu se găsesc plante lemnoase și
...nici cu flori.

Târziu, când apele încep a se
...mai trage la matcă și uscaturile
...să devie mai întinse; din care
...cauză încep a se simți și vântu-
...rile, plantele sunt silite să-și fă-
...urească partea lemnoasă, partea
...tare, cu care să țină pept la în-
...doire, prin urmare la ruperea lor
...de vânturi. Cele ce n'au putut să
...se dedea după noile împrejurări
...au perit sau au rămas pipericite,
...cum sunt ferigile și erburile astăzi;
...iar cele ce și-au putut modifica
...unele celule din corpul lor în
...celule lemnoase de susținere, ace-
...lea au durat și durează încă și
...astăzi, ca arbori falnici în păduri
...întinse. Acolo unde vânturile se
...simțeau prea tari, cum e pe vâr-
...furile munților înalți, plantele chiar
...lemnoase fiind, neputând rezista,
...sau dispar sau încep a deveni
...târătoare cum sunt azi cetina
...și jepii.

Printre cele dintâi plante lem-
...noase, care s'au putut apropria
...noilor împrejurări au fost brazii
...de toate felurile, ai căror urmași
...îi găsim și astăzi.

Cu timpul însă au luat naștere
...separându-se prin modificări noi
...de trunchiul vegetal principal, sal-
...cia, plopul, aninul, etc., la care
...nu găsim încă floare bine pro-
...nunțată, ci ca și la brad redusă
...la câteva foișoare și grupate mai
...multe la un loc.

Plantele cu flori colorate viu
...sunt cele care au apărut în urmă
...și acestea în legătura cu apariția
...insectelor, ce să nutresc cu nec-
...tarul lor; căci prin culorile variate
...și vii și prin parfumul lor plăcut
...atrăgându-le, acestea înlesnesc
...fecundăția, deci asigură mai bine
...perpetuarea speciei individului.

Fiecare fel de plantă, ce prin
...împrejurări speciale și-a luat ființă
...din trunchiul comun, nu a rămas
...cu timpul și pe tot locul la fel
...ca mărime și înfățișare. Căci prin
...mărirea uscăturii, ce a adus după
...sine ridicarea munților și adâncirea
...văilor, precum și înmulțirea vântu-
...rilor; noi împrejurări să creiau
...vieți vegetale. Căldura ne mai
...putând rămâne la fel pe toată
...suprafața pământului, zonele cli-
...materice accentuându-se din ce în
...ce spre felul cum sunt împărțite
...astăzi; plantele ducând o viață
...fixată terenului, au trebuit să
...dispară.

Prin aceste noi împrejurări,
...unul și același fel de plante, a
...sufert diferite modificări după
...clima în care trăește.

Un exemplu, dragă nepoate, ai
...cu ferigile, care în țările calde cresc
...de câte 2—3 metri și mai bine
...în înălțime, pe când la voi, unde
...clima e temperată, sunt pipericite.

Plantele, care nu s'au putut
...modifica în raport cu aceste noi
...împrejurări, au dispărut de pe
...unde a fost mai frig și au rămas
...numai acolo unde la pris clima.
Așa e maslinul, arnocianul, porfo-

caul, etc., care au rămas numai
...în țările calde.

Prin ridicarea munților, nepoate,
...plantele au suferit modificări și
...în raport cu înălțimea. Cu cât
...te vei ridica mai la vârful mun-
...ților, cu atât vei găsi plante, mai
...pipericite și mai păroase. Vezi
...brađul, cât de volnic e pe văi,
...aproape de vârf rămâne așa de
...mic ca și o tufă. Tot așa și fagii.
Dar ceea mai frumoasă pildă, și
...care o aveți și voi români, e
...salcia. La câmpie o vezi falnică,
...pletoasă; și-e mai mare dragul
...să te așezi la umbră-i. Pe dealuri,
...e mai mică mai sfoasă și pe nă-
...sură ce te urci la munte sus, ea
...mereu descrește ca mărime, încât
...la vârf, cum e pe Omul din Bu-
...cegi, trebuie să fii un bun cunoș-
...cător și cu multă stăruință s'o
...cauți, ca s'o poți alege printre
...micile erburii.

Vezi, nepoate dragă, în această
...scurtă povestire a vieții plantelor,
...că lupta pentru existență le-a
...silite să-și complice organismul ne-
...încetat. Multe au dispărut în negura
...vremilor, fie în această luptă, fie
...în selecțiunea naturală și multe
...au luat ființă de nou prin modi-
...ficări aduse trunchiului general de
...mediu înconjurător, ce neîncetat
...i-a impus noi condiții de trai.

Acum, nepoate, să mergem din
...nou la izvoarele așa de cristaline
...ale Sădișonului, și mâne n'zori
...vei auzi și firul vieții animale ce
...cred că o să te intereseze cu mult
...mai mult ca cel vegetal.

L. P. Voitești.

Convocare

Comitetul central al „Asociației
...comercianților români din Ardeal,
...Bănat, Crișana și Maramuraș” a
...hotărât să țină

Adunarea generală

pe ziua de Marți 23 August 1921,
...la 2 ore p. m., în sala cea mare
...a „Asociației culturale” din Sibiu,
...cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării de către
președinte.
2. Dare de seamă despre acti-
vitatea Asociației dela înființare
până în prezent, de vicepreședin-
tele Aurel Popescu.
3. O reprivire asupra stării ac-
tuale a comerțului nostru, de Ilie
Floașiu.
4. Necesitatea creării de legă-
turi mai strânse între comercianții
și meseriași români, de Nic Bratu.
5. Modificarea statutelor.
6. Inscrierea de membri noi.
7. Alegerea comitetului pe un
period de 3 ani.
8. Eventuale propuneri.

La această adunare sunt invitați
și rugați a lua parte comercianți
și meseriași români din întreg
cuprinsul Ardealului și Bănatului,
de asemenea și alți intelectuali ro-
mâni, cari se interesează de în-
aintarea comerțului și industriei
noastre.

Persoanele externe, cari doresc
a lua parte, sunt rugate a se
anunța de urgență vicepreședintelui
Aurel Popescu comerciant, în Si-
biu, Piața mică, spre a li se putea
trimite legătura pentru bilete cu
preț redus pe căile ferate.

Sibiu, 30 Iulie 1921.

Comitetul

 IGIENA ȘI MEDICINA POPULARĂ

Hrană omului

Cine nu știe că fără mâncare omul nu poate trăi? Dela cel mai mic până la cel mai mare, fiecare dintre noi simțim zilnic foamea, care este înșelătoria că a sosit timpul ca să mâncăm, căci precum o mașină de drum de fier nu poate merge fără cărbuni, lemne și apă, sau petrol, ori alt combustibil, tot așa și mașina omenească nu s'ar putea mișca dacă nu i-am da hrană trebuincioasă.

Noi doctorii numim lucrurile cu cari ne hrănim, **alimente**, iar la hrănire sau nutriție îi zicem **alimentație**, cuvinte cari să trag din cuvântul latinesc *alere*, care înseamnă a nutri, a hrăni. Să chiamă aliment orice lucru sau substanță, tare sau apoasă, care slujește la repararea perderilor pe cari le suferă corpul sau trupul nostru prin slujba lui. Substanțele apoase sau lichide însă de obicei poartă numele de *beventuri*, iar numele de *aliment* să dă de obicei la lucrurile mai tari, la substanțele solide. Prin cuvântul *hrănire* sau *alimentație* să înțelege potrivirea sau prepararea lucrurilor de hrană la trebuințele omului, adică să fie ușor de mistuit, atât în stare de sănătate, cât și când el este bolnav.

Să vedem acum cam de unde putem lua lucrurile de hrană și care sunt acelea, adică care este *originea și natura alimentelor*? Omul își ia hrană din cele trei regnuri sau împărății ale naturii, adică din regnul *animal*, *vegetal* și *mineral*. Unele alimente din regnul *animal* și din cel *vegetal* cuprind în ele un principiu numit *azot*, care joacă mare rol în hrana omului, și din pricina asta ele să chiamă *alimente azotate*; ele formează țesăturile noastre și produc forță (dau putere). Acestea să mai numesc și *alimente albuminoase* fiindcă ele cuprind și *albumină*, care este partea temelnică a sângelui și a oului. Aceste alimente omul le găsește mai cu samă în regnul *animal*, adică în *carne*, *ouă*, *lapte*, *brânză*. Alte alimente cuprind *zahăr* în natură, sau niște substanțe cari dacă intră în canalul mâncării să prefacă în zahăr, cum sunt: *amidonul*, *fâina*, *fecula*, din care pricină ele să chiamă alimente *zaharate* sau *feculente* și cari să găsească mai cu samă în regnul *vegetal*. Astfel amidonul și fecula să găsească în *grâu*, *porumb* (cucuruz), *ovăș*, *orz*, *fasole*, *linte*, *mazăre*, *cartofi* (crumpene, picioizi); iar zahărul să află în unele fructe și plante, cum sunt: *sfecla*, *strugurii* și alte fructe și în *trestia de zahăr*. Mai sunt alimente *grase*, cari cuprind *grăsime* și *uleiuri*, date de amândouă regnurile, animal și vegetal, cum sunt: *grăsimea de carne de vacă* (vită), de *porc*, de *gâscă* și altele, sau *untul*; *uleiul de măsline* (untul de lemn), de *nuci*, de *semințe de bostani* (dovleci) și altele. Din regnul *mineral* omul ia *sarea*, care este de cel mai mare folos corpului; *fierul*, care este trebuincios sângelui; apoi *sărurile de calce* (fosfatul și carbonatul de calce): cari întăresc oasele; apoi *sulfur* (pucioasă) și *fosforul*, cari trebuie pentru creeri și nervi. Alimentele *grase* și *zaharate* neudă cărbunelui, care arde și nedă căldură corpului.

Omul are trebuință de o hrană luată din toate acestea trei regnuri, și mai ales din regnul animal și vegetal, căci el este *omnivor*, adică *mâncător de toate*

după cum o probează făura sau organizația corpului său înreg și cu deosebire dinții și organele mistuirii. *Laptele*, care este un *aliment complet*, și singur nu poate slui decât numai din clipa când să naște omul până la vârsta de un an. Mâncările omului este bine să fie *variate*, adică nu tot unele și aceleași, pentru ca să fie bine mistuite, adică prin pregătirea lor să li să mai schimbe forma și gustul (supe, ciorbe, mâncări groase, tocături, fripturi simple sau cu sosuri, prăjituri, etc.)

Omul trebuie să mănânce întotdeauna *până să sature*. Hrană *neindesulătoare* face ca omul să slăbească și să capete diferite boale grele cari îl duc la moarte. Dar nici hrănirea *prea multă* (escosivă), când te scoli delă masă, prea umflat și suflă greu, jarăși nu este bună, căci poate da naștere la *indigestie* (nemistuire), la *dispepsie* (mistuire grea), la *gastrită* (durere de stomac), la *gastrită* (aprindere sau inflamație de stomac), la *obezitate* (boală de grăsime), și la alte multe boale grele; afară de acestea, hrana prea multă îngreunează corpul și mîntea, turbură somnul, întinde peste măsură și ostenește stomacul, împedecă răsuflarea (respirația) și aduce mare supărare inimii în bătăile ei. Prin urmare trebuie să fim oarecare regulă la mâncare, să mâncăm potrivit, numai cât este de trebuință corpului nostru.

S'a zis că *apetit* (pofta de mâncare) este o călăuză bună, dar nu este tocmai adevărat, căci de multe ori dacă ne-am luă după el ne-am îmbolnăvi de stomac mâncând prea mult, după cum am zis mai sus. Altei neavând *apetit* n'am mânca de loc, ceea ce nu este bine; trebuie să mâncăm uneori și mai fără foame.

Iată cam cât ar trebui să mănânce, după legile igienii, un om mare (adult) în fiecare zi: *300 grame carne*, redusă prin preparare la *200 grame* (ea poate fi și mai puțină sau să lipsească de tot când mâncăm și *ouă* sau *lapte*), *80 până la 100 grame* și *250 până la 300 grame* alimente *ferulente* și *zaharite* (pâine, mămăligă, legume și fructe). Trebuie să amintesc că *pâinea*, *mămăliga* și *legumele uscate* (fasole, linte, mazăre), cuprind substanțe azotate ca și *carnea*, așa că ele luate în cantitate mai mare pot înlocui până la o măsură oarecare *carnea*, *peștele*, *ouăle* și *laptele*.

Porția de mâncare variază după mai multe împrejurări. Astfel, dela naștere și până la dezvoltarea deplină a corpului, omul are trebuință să mănânce *mai mult*, căci el pe lângă porția care îi slujește la întreținerea zilnică a trupului, mai are trebuință de o porție care să ajute *creșterea* corpului. Omul supus la o *muncă mai mare* și mai grea are trebuință de o hrană mai multă, mai hrănitoare, decât omul care duce o viață mai ușoară mai liniștită și nu prea obositoare. Femeia, care să ocupă numai cu lucrările din casă, să poate mulțumi cu o hrană mai puțină decât bărbatul său, care duce munca grea a câmpului. Femeia care alăptează copilul are trebuință de o hrană mai multă și mai bună, decât acela care n'are copii de alăptat. *Iarna*, când omul are trebuință de căldură, trebuie să să mănânce mai mult, mai ales *carne* și *grăsime* decât vara când

li trebuie mai puțină căldură. Apoi vara este bine ca omul să mănânce mai mult alimente vegetale (legume și fructe).

Terminând acest articol vreau să zic câteva cuvinte despre *mistuirea mâncărilor* (digestibilitatea alimentelor). Odată ce mâncarea a ajuns în stomacul omului, ele pun în lucrare acest organ (această mașină) care le prepară, le schimbă (le modifică), făcându-le apte, adică bune, pentru ca să-și îndeplinească slujba lor de hrănire (de reparație), ceea ce să chiamă *mistuire* sau *digestiune*. Această lucrare însă nu să face întotdeauna așa de ușor, nici pentru tot felul de mâncări (alimente), căci unele din acestea sunt grele, să mistuie încet și cu așevoință, așa că ele stau în stomac mai mult timp, cu atât mai mult timp cu cât sunt mai greu de mistuit; acestea să chiamă *alimente indigeste*. Mâncările să împart în 3 clase. În *clasa întâia* intră mâncările cari după ce au stat mai mult timp în stomac *n'au suferit nici o schimbare înăsmnată*, cum sunt de pildă: oasele, șgârcurile, vinele cele groase și alte (tendoanele), pelițele (aponevrozele), ouăle vâtoase, ciupercile și bureții, nucile, migdalele, măslinele și altele. În *clasa a doua* intră mâncările acelor mistuire nu este deplină decât după 4 până la 6 ore: car-

nea de porc, cărnații, mezelurile (salama, ghidemul, etc.), varza, ceapa, pâinea caldă, prăjiturile, etc. În *clasa a treia* avem mâncările cari să mistuie ușor și lute, în un clas și jumătate până la 2 ore: carnea de vițel, de miel, de pasere (găină, pui), de vacă, laptele, ouăle fierte moi, spanacul, fructele coapte, pâinea rece, cartofii, napii.

Această împărțire după mistuirea mâncărilor nu este tocmai exactă, căci fiecare stomac are puterea lui proprie de mistuit, la care să mai adauge și gusturile, obiceiurile, etatea (vârsta omului), felul de muncă și altele, să știe că oul fiert moale este mai ușor de mistuit decât oul vâtos, cu toate acestea să poate să să găsească câte un stomac să nu poată mistui nici oul moale, sau să mistuie mai ușor pe cel vâtos; apoi mai sunt stomacuri capricioase (ciudate) cari să misjue cu ușurință azi'o mâncare pe care mâine n'o pot mistui sau o mistuie cu mare greutate. Din acestea putem trage următoarea concluzie practică: *fiecare trebuie să învețe din propria lui experiență a cunoaște mâncările cari să potrivească mai bine cu stomacul lui*.

În numărul viitor vom vorbi despre *Hrană țărânului român*.

Dr. Vasile Blanu
Medic colonel în rezervă.

Din ale dascălilor

Cu drag îmi aduc aminte de vorbele unui profesor, căruia îi spuneam neînțeleptele mele nevoi din primul an al dascălilor: „Măi băete, ai suflet, ți-i dragă meseria ta? să știi că totul se poate; nimic nu-ți va sta împotriva“.

Și cu drept cuvânt. — Viața-i o veșnică încercare, o necontenită năzuință spre mai bine. În aceste încercări însă, nu-i ca în problemele de matematici, unde capeți soluții sigure și exacte. Aici multe din ele puse în practică, dau la iveală o mulțime de neajunsuri și perdeni. De aceea, datorită e să îndreptăm tot ce e greșit și să păstrăm numai ce-i bun. Și poate nicăeri nu se impune acest lucru mai mult ca în educație, deoarece aici trebuie eliminat, tot ce se dovedește dăunător dezvoltării fizice și intelectuale și oprit numai ce-i bun și folositor. Din nenorocire, însă, poate nici într'o altă parte, ca în educație, deprinderea nu este mai puternică.

Astăzi, școala, departe de a atrage pe copii, este în genere rău privită de ei și viața lor este un adevărat chin. Căci, în afară de legile și programele școlilor — minunatele programe ale școlilor noastre — mai sunt încă de vină și dascălilor de orice grad, chemați să le aplice. Fără să ne supărăm; așa-i. Afirmând lucrul acesta, nu vrem să spunem că avem profesori, învățători, înculți, incapabili. Departe de noi acest lucru —, ci din contra; dar majoritatea dascălilor noștri nu văd în programele

școlilor decât partea pur științifică, nu dau viață ca să zic așa, materiilor pe care sunt chemați a le preda, ignorează cu desăvârșire *legile naturii copilului*.

Elevul are să învețe atâtea lecții de abecedar pe zi, atâtea lecții de gramatică, atâtea formule chimice, atâtea pagini de istorie sau traducere și cu cât le va recita mai bine, mai papagalicește, cu atât va fi mai bun, mai *intelligent* . . . și va fi clasificat printre cei de frunte.

Un doctor în filozofie spune că modul nenorocit cum se predă în mai toate, școlile noastre, seamănă foarte mult cu procedeele, mult mai barbar, al îngrășetorilor de găște.

Ascultați comparația: „Gâștelor li se vâra pe gât cu degetul, boabe de porumb, sau mai știu eu ce, și sunt îndopate, literalmente, înăbușite. Ce-i pasă omului, dacă li-i foame sau nu, de le sete ori ba, gâtul lor este transformat într'n pâlnie, pe care curge mâncarea cu sila.

Elevii sunt și ei în felul lor un fel de găște, cu singura deosebire că în loc de porumb . . . sunt îndopați cu știință. Le fiule urechile de regule și excepții de gramatică, de teme latinești sau formule algebrice, încât de la o vreme, bieții copii ajung să nu mai vadă înaintea ochilor decât virgule și puncte, cifre și triunghiuri, eprubete și alambicuri, par'că toată viața s'ar rezumă numai în virgule și puncte, par'că n'am mai putea respira, dacă n'am desgropa toate muniile Egiptului sau dacă n'am ști câte

dialecte au vorbit vitejii greci și prin ce se deosebesc între ele!

De cum a intrat în școală și până ce termină, elevul nu mai are timp nici să respire. El trebuie să înghită cu bănița tot ce „pedanții au turnat în programe, ori au scris prin cărți, să nu se mai joace, să nu mai gândească, să fie un fel de gramofon, care la cel dintâiu semn al profesorului să pornească repede și cu o înțeață amețitoare“.

Orice prietenie între elev și profesor este exclusă. Acesta nu se adresează niciodată inimii, ci totdeauna creierului, încât, creierul copilului trebuie să fie numai decât un fel de placă de fonograf, care primând cu rigurozitate tot ce aude, să reproducă cu aceeași riguroasă exactitate tot ce a spus profesorul, tot ce-i scris prin cărți. *Memoria e totul, inteligența nimic. Vai de cine n'are memorie!* Și din nenorocire majoritatea elevilor — chiar cei mai inteligenți și mai aplicați — n'au adesea acea memorie prodigioasă, care li se cere. Și începe de aici o luptă groaznică pe băncile școlilor, fără zi luminoasă, muncă stupidă, plicticoasă, în care elevul își slește toate puterile, își tâmpește creierul, pentruca să-l prefacă în cea mai dorită placă fonografică, care să păstreze tot, să reproducă tot.

Un răzvârit italian, Giovanni Papini, rupe o pânză de păianjen de pe ochii încremeniți în forme și cărți și zice: „Să închidem școala!“ Este o figură de stil. În fond el cere mai mult aer pentru școală, libertate față de programe, mai multă spontaneitate în natură și viață și mai puțină bucheriseală din cărți. (Vezi „Lamura“ an II No. 9).

Iată câteva paradexe de ale lui Papini:

„Școlile sunt niște sinistre încăperi de oameni răi, pe dinaintea cărora nu se poate trece fără oarecare frică.“

„Până la 6 ani omul e prizonierul părinților, al deicilor, guvernantelor, dela 6-24 ani e supus părinților și profesorilor; dela 24 ani e sclavul biroului, al societății și al nevestii; între 40—50 ani se mecanizează, se osifică în deprinderi și sclav, prinzonier, păiață rămâne până la moarte.“

„Se vorbește de educație morală în școli.“

„Singurele rezultate ale convețuirii profesorilor cu școlarii sunt acestea: servilitate aparentă și ipocrizia celor din urmă față de cei dintâi; corupție reciprocă între colegi.“

„Trebuie mai multă libertate, mai multă sănătate și bucurie.“

„Sufletul uman înainte de toate, e lucru cel mai prețios, pe care-l posedăm. Să dăm

CRONICA SĂPTĂMĂNEI

De peste hotare.

Războiul în Asia mică continuă. Turcii complect bătuți s'au retras spre Angora și un mare sfat de războiu grecesc, la care au luat parte căpeteniile oastei și Regele Constantin, a hotărât să-i urmărească în acea direcție. Greutatea este însă lipsa complectă de mijloace de comunicații, doar o singură șosea tăind acele pustii. Dar grecii mai au peste 200 de kilometri de străbătut. Pentru aceasta s'a hotărât ca înainte de a se înainta să se stabilească depozite mari cu materiale și alimente. La rândul lor turcii au hotărât să se împotrivescă până la ultimul om. Adunarea națională dela Angora a refuzat să ceară ajutorul aliaților pentru încheierea păcii. La nevoie vor muta capitala din Angora la Sives sau vor începe un război de bande căutând să dezorganizeze armata greacă — de pace însă turcii naționaliști nu voiesc să audă.

Războiul acesta dus cu atâta înverșunare va sfârși prin a istovi complect poporul grec și poporul turc.

În Rusia foametea, holera, ciurma, și măcelurile bolșevice continuă. Numărul oamenilor ce suferă de foame s'a rădăcit la 30 milioane. Numărul morților se rădăcește la 25.000 pe zi. Cele câteva ținuturi ce au o recoltă potrivită, în spăimântate de grozăvia foametei, nu mai dau nimic ținuturilor în lipsă. Țăranii ascund recolta în gropi în pământ.

Jalea și moartea domnesc pretutindeni. „Comisarii” adică șefii bolșevici au făcut un apel la toate statele din Europa și America să nu lese Rusia să se prăpădească. Ei au uitat însă să spună în această rugare, cine sunt acei ce-au adus Rusia în starea de azi. America înduioșată de suferințele populației a hotărât să-i vie în ajutor cu alimente în valoare de două milioane de dolari pe lună. Aceasta nu e mult dar, tot ușurează într-o câțva nenorocirea poporului rus.

În chestiunea Sileziei, a treia importantă problemă ce tulbură acum pacea Europei, o înțelegere s'a stabilit în sfârșit între Franța și Anglia. Pentru a hotărâ definitiv s'a strâns la 8 August Consiliul Suprem, adică marele sfat al aliaților. Se pare că acest ținut va fi împărțit între Polonia și Germania după cum voește populația care a votat în parte cu o țară, parte cu alta.

Dar în timp ce războaie urmează pretutindeni, Președintele statelor unite ale Americii, anume Harding, se silește să hotărască statele la dezarmare generală care singură poate da pacea lumii. Astfel America, Anglia, Franța și Japonia au primit să se adune o conferință, adică un sfat, care va avea să hotărască în toamnă asupra dezarmării pe mare, statele sus arătate ne mai construind noi vapoare de războiu. De altfel și în Germania veștile arată că sunt mari mișcări pentru pace în rândurile muncitorilor cari nu mai înțeleg să lupte pentru a face poftele junkerilor lui Wilhelm.

Din Irlanda nu ne mai vine nici o noutate, se pare totuși că Regele Angliei a intervenit pentru grăbirea tratativelor.

M. M. LL. Regele și Regina în Franța.

Suveranii României, au sosit la Paris unde li s'a făcut o primire foarte călduroasă. Toate zările franceze au arătat bucuria că Franța are oaspeți pe doi mari prieteni, iar poporul pretutindeni a salutat cu căldură această vizită.

Odată sosiți la Paris Suveranii au făcut cel dintâi drum la mormântul soldatului ne cunoscut, care simbolizează sacrificiile și eroismul poporului francez. Aici M. S. Regele a depus o coroană. Apoi Suveranul a vizitat mormântul lui Napoleon I. făcând totodată o plimbare în Pădurea Boulogne, un parc vestit prin frumusețea lui.

Cu toată că vizita la Paris este „incognită” adică particulară, neoficială, Președintele Republicii Franceze a ținut să prânzească cu M. M. LL. Regele și Regina invitându-i la Roubouillet unde a avut loc prânzul urmat de o excursie în pădurea din jur. De asemenea Suveranii au asistat la o masă dată de legațiunea Română de către ministrul nostru pleni-potențiar d. Ghika.

Acum Suveranii României au plecat în orașele arătate de medici pentru îngrijirea sănătății prin băi și repoas.

Din țântru hotarelor. Aniversarea intrării în Budapesta.

Românii de pretutindeni au sărbătorit la 4 August a doua aniversare a intrării în capitala Ungariei, după distrugerea armatelor lui Bela Kun. În această sărbătoare e ceva mai mult decât amintirea unei mari victorii naționale contra asupritorilor de mii de ani: e victoria civilizației noastre contra întinericului bolșevic ce și făcuse cuib în Centrul Europei.

Guvernul României avea atunci o mare răspundere: Aliații noștri mari credeau că e mai bine să se trateze cu Bela Kun, decât să fie isgonit. Timp de dovedit Aliaților greșita lor credință nu era. Atunci s'a ocupat Budapesta peste voința lor urmând ca în urmă să se arate dreptatea cauzei noastre și-a civilizației Europei.

Toate acestea s'au dovedit în urmă. România a cules nenumerate dovezi de recunoștință din partea multor dintre aliații și, dacă azi mai sunt încă unii ce se îndoiesc de meritele noastre mâine lumina deplină se va face.

Victoria armatei române a fost desăvârșită. Tigrii maghiari au fugit pretutindeni. Această izbândă e cu atât mai glorioasă cu cât nu e pătată de nici o faptă făcută, contra legilor de omenie și acele ale războiului cari sunt azi în putere. Armata română s'a purtat frățeste cu populația civilă pe când hoardele maghiare în Ardeal chinaseră pe femeile și bătrânii noștri fără nici o vină atunci când, prin retragerea românilor îndrăzniseră să pue piciorul în acest ținut.

Pentru toate aceste motive amintirea zilei de 4 August 1919 va rămânea pururea scumpă nemurimii noastre, în ea românii ocupând Budapesta, salvând libertatea și unirea țării lor, salvând Europa de bolșevismul cotropitor, câștigând în sfârșit un mare merit prin faptul că armata lor a fost singura dintre acele aliate, ce a intrat într-o mare capitală vrăjmașă, prin luptă, în acest lung războiu.

Incoronarea.

Incoronarea Suveranilor României este anunțată pentru Septembrie în orașul Alba-Iulia. În acest scop se fac mari pregătiri acolo clădindu-se un arc de triumf și-o catedrală. Se fac pregătiri la București unde se prepară cele două mari cortegii ce vor defila prin fața M. M. LL. Regele și Regina, cartegiul etnografic și cel istoric. Se fac de asemenea pregătiri la Paris unde se lucrează mantile regești și coroanele.

Cortegiile de cari am vorbit, vor fi din cele mai atrăgătoare puncte ale marilor sărbări. Cel etnografic va fi compus din care reprezentând toate ținuturile locuite de români, fiecare ținut cu portul și obiceiurile lui. Cortegiul istoric va fi o reînviere a întregului trecut de lupte a poporului român dela Traian și Decebal până la oștirea de azi ce va defila la urmă. El se va compune din grupe mari de 100 sau 200 persoane ce vor reprezenta armatele diferitelor timpuri în costumele lor din acele vremuri. Vom vedea pe Traian, Decebal, pe Mircea cel Bătrân și Stefan cel mare, pe Mihail Viteazul, Vasile Lupu, Matei Basarab, Brâncoveanu și toți părinții acestui popor. Va fi o foarte frumoasă lecție și o măreață prilejitate ce nu o vor uita niciodată acei ce vor vedea-o.

Grija cea mare este însă ca întârzierea lucrărilor sau situația politică să nu împiedece încoronarea, în care caz ea va avea loc la primăvară.

Căderea leului.

Valuța, adică prețuirea leului în străinătate cade mereu. Astfel, de unde până mai eri se putea cumpăra cu patru lei un franc francez, azi abia cu șase lei poți cumpăra francul. Această tristă scădere a leului are multe cauze. Pentru studiarea lor s'au străduțit mulți oameni pricepuți și chiar D-I Titulescu, ministrul de Finanțe și-a spus mai de multe ori cuvântul. Din toate aceste studii ar rezulta că leul scade pentru că țara noastră nu exportează produse, adică nu vinde peste graniță lucruri ce le produce, cumpărând, din contra, foarte multe din afară de hotare și nu din acele de care are nevoie. Astfel leii trec cu milioanele pe piețele străine unde ne mai având căutare pierd din valoarea lor.

Leul cade de asemenea pentru că o sumă de neguștori necinstiți îl speculează pe piețele străine, făcându-l să scadă pentru a-l cumpăra mai puțin.

Leul scade din cauza situației politice tulburi și-a temerilor ce există pentru țara noastră.

Leul scade în sfârșit pentru că suferim de „inflație monetară” adică s'a tipărit multă hârtie monedă, peste 11 miliarde, fără să avem posibilitatea de a garanta în aur sau de-a retrage această hârtie.

Printr-o chibzuită politică financiară și economică leul s'ar putea ridica repede, ajutat și de un export organizat, produsele anului acestuia fiind atât de bune încât perimit o bogată vânzare peste hotare.

Guvernul va veghea desigur ca leul să devie ca și în trecut o monedă prețuită rușinea de-a fi cumpărat cu 16 centime trebuind să înceteze pentru a nu îngreuna mult viața poporului nostru.

Bacium.

CITITI ȘI RASPANDITI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI”, ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi

INFORMAȚIUNI

Ziua de naștere a M. S. Regina României. Ziua de naștere a M. S. Regina Maria a României, a fost sărbătorită cu sfințenie de toată suflarea românească de pretutindeni.

În toate orașele, orașelele și satelele României mari glasul clopotelor unit cu glasul credincioșilor s'a urcat spre ceruri rugând pe a tot puternicul Dumnezeu, să dea zile multe și senine aceleia care cu sufletul ei darnic cu inima ei nobilă și cu graiul ei cald și mângâietor, a știut să alina toate suferințele poporului ei. Nu există pe fața pământului o regină, care să-și iubească poporul și să fie iubită de dansul așa cum e regina noastră. Felul cu adevărat înălțător în care a fost sărbătorită M. S. Regina în toate colțșoarele țării, a fost o nouă dovadă de nețărnurită dragoste, de care se bucură din partea poporului ei, cu care și-a împărțit și bucuriile și suferințele. Din partea noastră și a cititorilor noștri urăm buneii noastre mame, a tuturor, ani mulți și fericiți, spre fericirea acestui popor care totdeauna a găsit la Dansa cuvinte de mângâiere și de încurajare.

Ungaria nu e primită în Liga națiunilor. Din cauză că s'au găsit noi dovezi că Ungaria are încă intenția de a readuce pe tronul Ungariei un membru a familiei de Habsburg, cerea Ungariei prin care cere să fie primită în liga națiunilor a fost respinsă. Atâta timp cât Ungaria nu va da dovezi sigure că s'a renunțat complect la reîntronarea familiei de Habsburg pe tronul acestei țări, liga națiunilor va refuza primirea Ungariei în sânul ei.

Toate coroanele ce se mai găsesc pe teritoriul României au fost anulate. Ministerul de finanțe a dat un ordin prin care se spune că toate coroanele care se mai află pe teritoriul României sunt declarate fără valoare.

Dela toți aceia la care se vor mai găsi coroane se vor confisca imediat.

Bande bolșevice la Nistru. Din cauza cumplitei mizerii care domnește în armata bolșevică și în întreaga Rusie, bande înarmate din această armată, alungate ca fiarele de foame, au început să treacă granițele prin țările vecine jefuind satele și furând femeile.

Asemenea bande au reușit, pe neașteptate, să treacă Nistru la noi în Basarabia, și să prade și să ucidă pe câțiva locuitori. Intervinând imediat armata, aceste bande de hoși au fost svărlite peste Nistru și ordinea restabilită.

Un atelier de țesut covoare și pânză, la Orăștie. Pe lângă școala medie de fete a statului din Orăștie, se va deschide dela 1 Septembrie a. c. un Curs profesional, cu atelier de țesut covoare și pânză. Se va deprinde și creșterea verșilor de mătase, îndemnăm cu toată dragostea pe părinți, să-și trimeată fetele la această școală care le poate aduce foarte mari folosuri.

pensii de hrană tuturor dascălilor, pentru că să ne lase țării în afara fabricilor lor privilegiate de cretini de stat. Ce e contra libertății și tinereții, lucrează pentru imbecilitate și moarte,” etc. etc.

Fraților, puneți mâna pe inimă și vedeți dacă acest panfletar n'are și el un fond de dreptate!

E ceva sec, sterp în toată instrucția noastră de azi.

Copii, ca niște naufragiați pe valurile unei mări furtunoase, sunt duși de ici până colo, lăsați în voia vântului și puterea valurilor, svărliți apoi anemici, la mal, cu patalaima la mână, dar incapabili de a începe studii serioase pe seama lor proprie și mai incapabili încă, spre a intra în marea luptă pentru țară.

Uidești, 22 Iulie 1921.

Gh. Roșu

Invățător și student în filozofie (Suceava).

Românii din Banat

Zilele trecute s'a descoperit la București un complot pus la cale de dușmanii noștri, în contra familiei Regale. În momentul când trenul regal trebuia să treacă pe linia Arad, era să fie asvârlit în aer, din cauză că linia fusese minată de complotiști.

Descoperiți și arestați, la timp, viața scumpulor noștri suverani a fost salvată.

Românii din Banat auzind de aceasta, fără să fi primit v' un ordin dela cineva, s'au înarmat cu cea ce fie care au găsit, și satele s'au înșiruit dealungul liniei ferate pe unde trebuia să treacă trenul, păzind linia ferată.

Entuziazmul lor era de nedescris, dovedind dovotament și dragoste nețărnurită pentru scumpul și vitejii noștri suverani. Fapta românilor din Banat este un act de o măreție rară, care scoate în evidență dragostea poporului și încrederea lui în majestatele lor Regale: Regele și Regina României. Cu astfel de fapte un popor un moare.

Adevăruri Cooperatiste

Cooperarea urmărește: Infaptuirea solidarității omenirii, întărirea moralei omeniești și organizarea consumației prin producție; și are la bază: dreptul de proprietate al individului, muncă și corectitudinea, spre mare deosebire de socialismul bolnav numit „bolșevism” sau „comunism” care urmărește proprietatea colectivă.

A face cooperare nu însemnează a aștepta totul dela stat; ci a te organiza, folosindu-te de avantajele ce ți-le dă statul spre a fi ușura nevoile vieții.

Târgul de vite dela Avrig.
La Avrig va avea loc în ziua de 12 curent un târg de vite, iar a doua zi la 13 se va ține un târg de mărfuri.

Prizonierii români din Siberia au plecat spre Ardeal. O telegramă sosită la Cluj anunță, că au plecat spre Ardeal din Siberia mai mulți prizonieri români din fosta armată austro-ungară.

Congresul sindicatelor naționale, a muncitorilor din toată țara. În zilele de 19, 20 și 21 August se va ține la Petroșani, un congres al tuturor sindicatelor naționale, galbene, a muncitorilor din întreaga țară. Ministerul muncii va fi reprezentat la acest congres prin dl inspector central Petre Popescu.

MINISTERUL CULTELOR ȘI ARTELOR

APEL.

Odată cu celebrarea Intronării Suveranilor Româniel, Ministerul Cultelor și Artelor invită la Congresul General al Artelor ce se va ține în București în Septembrie a. c. pe toți artiștii din tot cuprinsul țării.

Acest prim congres are de scop să strângă legăturile dintre artiști, să sprijine interesele profesionale și să contribuie astfel la ridicarea și progresul Artei.

Ministru,

OCTAVIAN GOGA

Director General al Artelor
VIRGIL CIOFLEC

Chemare

Increzătorii în puterea civilizațoare a Artei, pe care o socotim ca un desăvârșit element educativ, capabil de a influența în chip binefăcător viața și moravurile publice;

I dorința noastră de a contribui în cât mai largă măsură la înălțarea sufletească a maselor;

Subsemnații slujitori ai artei, alături de inițiativa Ministerului Cultelor și Artelor, invităm la Congresul general din București pe colegii noștri din întreaga țară, actori, arhitecți, instrumentaliști, muzicanți, pictori, sculptori, etc.

Congresul General al Artiștilor, are de scop principal:

1. Ridicarea artei la rangul ce i se cuvine și care trebuie să fie acela al unei superioare forțe morale în stat și

2. Cunoașterea și stabilirea unor mai strânse legături între noi pentru apărarea drepturilor profesionale comune. Dorim ca prin chemarea noastră să participe cât mai mulți colegi din tot cuprinsul țării, ca astfel cuvântul nostru să fie mai ascultat.

Acest prim Congres General al artiștilor va fi patronat de poetul Octavian Goga, cel dintâi ministru al Artelor din România.

Arta dramatică

Semnați: Victor Eftimiu, director General al Teatrelor, I. Manolescu, Inspectorul teatrelor. — *In numele artiștilor Teatrului Național din București:* D-nii C. I. Nottara, I. Livescu, C. Petrescu. — *In numele Sindicatului Artiștilor dramatici și lirici:* D-nii V. Antonescu, V. Maximilian, R. Vrăbiescu. — *In numele Societății Scena:* Petre Sturza, C. Mărculescu, C. Tănase.

Muzica:

D-nii A. Alessandrescu, M. Boțez, A. Castaldi, D. Cucu, D. G. Kiriac, G. Enescu, I. N. Otescu, R. Vrăbiescu.

Artele plastice:

D-nii Bunescu, Brutus Haneș, Inspectorul Artelor, Cornescu, D-na C. Cuțescu, D. Dărăscu, O. Han, G. D. Mirea, Medrea, D. Paclurea, C. Petrescu Th. Palady, Gab. Popescu, St. Popescu, G.

Pătrașcu, C. Russu, D. Serafim, D-na Stork, Fr. Ttork, Ip. Strâmbu, I. Al. Steriade Satmary, O. Späthe, M. Teișanu, Teodorescu Sion, Verona.

Arhitectura:

Societatea Arhitecților român, prin reprezentantul ei D-nul P. Antonescu. Asociația Critică dramatică și muzicală din România, D-nii Emil D. Fagure prezident, 4. Prodan.

AMĂNUNTE:

1. Persoanele care doresc să participe la Congresul general fixat în Septembrie, sunt rugate să se înscrie cât mai din vreme la unul din următoarele centre: București, Iași, Craiova, Chișinău, Cluj, Oradea-Mare, Arad, Timișoara, Lugoj, Târgul Mureșului, Baia-Mare, Sibiu și Brașov.

În toate aceste centre se vor forma comitete de organizare compuse din câte unul sau doi reprezentanți ai fiecărei bresle, care comitete vor primi la timp instrucțiuni și vor corespunde direct cu biroul congresului din Ministerul Artelor.

Se recomandă ca adeziunile să se transmită cel mult până la 10 August pentru a putea lua toate măsurile în vederea călătoriei și a încaierării.

2. Pentru participanți s'a obținut la C. F. reducere de 75%, iar pentru artiștii care vor lua parte și la serbări, transportul și găzduirea va privi exclusiv comitetul de organizare din București.

3. În vederea serbărilor, sunt invitate în mod oficial cele două companii de operă din București și Cluj, orchestra Soc. "Filarmonica" din București, orchestra din Cluj, orchestra "George Enescu" din Iași, orchestra "Filarmonica" din Brașov, Sibiu și cea din Arad; asemenea societățile mari corale din întreaga țară.

Companiile de operă reunite vor reprezenta în Arenele Romane "Aida". Orchestrele vor concerta în mod individual având fiecare o seară aparte, iar împreună vor fi dirijate de maestrul George Enescu și George Georgescu.

Societățile corale "Carmen" și "Cântarea României" precum și toate corurile existente în București, vor concerta împreună sub conducerea maestrului Kiriac.

4. Comitetele diverselor centre sunt rugate să se intereseze și să recomande cele mai bune și cele mai complete echipe de lăutari, care îmbrăcați în costumul local, vor trebui să execute numai piese populare și numai din acea regiune.

5. Amănunte și instrucțiuni se vor mai publica și se pot cere dela biroul Congresului din Ministerul Artelor în toate zilele de lucru între 4^{1/2} — 6^{1/2} p. m.

Un delegat al Ministerului va lua contact cu toate centrele indicate, stabilind înțelegeri de comun acord.

6. Artiștii care nu sunt iscăliți în această chemare fie din cauza absenței din localitate fie din alte cauze sunt rugați a adera în scris la unul din centrele aci menționate.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința ca în ziua de 20 August 1921, se ține licitație publică cu oferte închise în fiecare din garnizoanele notate mai jos, la Comandamentul de garnizoană, respectiv, afară de garnizoanele Bistrița, Oradea Mare și Tg.-Mureș unde licitația se va ține la Comandamentul Diviziilor 16, 17 și 20-a Serv. Intendenței, iar la Cluj la Serviciul Intendenței Comandamentului VI Teritorial pentru cantitățile de grâu și grăunțe recolta anului curent notate, în dreptul fiecare din garnizoane

Garnizoanele	vag. a 10.000 kgr. grâu	vag. a 10.000 kgr. grăunțe
Cluj	329	235
Oradea Mare	200	204
Sighetul Marm.	40	7
Bistrița	100	36
Dej	50	48
Ibașfalau	7	5
Turda	20	8
Gherla	20	13
Satu-Mare	80	119
Tg.-Mureș	100	156
Careii Mari	30	157
Merc. Ciuc.	24	12

Total 1000. 1000 vag.

Se primesc oferte și numai la Cluj, pentru toate garnizoanele pentru cantitățile toate sau în parte, predarea la ori ce stație de cale ferată în Ardeal pe teritoriul Corpului de Armată.

Supra oferte nu se primesc. Ofertanții pot lua cunoștința de condițiunile caetului de sarcine și art. 64 Reg. Manutantelor din Manualul de Administrație vol. 11 care se găsește afișat în fiecare garnizoana și se poate vedea în ori ce zi de lucru între orele 11—13 din zi.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința ca în ziua de 15 August 1921, se ține licitația publică cu oferte închise în fiecare din Garnizoanele notate mai jos, la Comandamentul de Garnizoană respectivă afară de Garnizoanele Bistrița, Tg.-Mureș și Oradea Mare, unde licitația se va ține la Comandamentele Diviziilor 16, 17 și 20, Serv. Intendenței iar la Cluj la Serviciul Intendenței Comandamentului VI Teritorial, pentru cantitățile de fân și paie din recolta anului curent notat în dreptul fiecăruia din Garnizoanele:

Garnizoanele	vag. a 10.000 kgr. fân	vag. a 10.000 kgr. paie
Cluj	325	185
Oradea Mare	145	90
Sighetul Marm.	35	20
Bistrița	130	80
Dej	40	25
Ibașfalau	35	35
Turda	25	36
Gherla	90	50
Satu-Mare	140	85
Tg.-Mureș	115	65
Careii-Mari	183	110
Merc. Ciuc.	15	10

Se primesc oferte numai la Cluj, pentru toate garnizoanele, pentru cantitățile toate sau în parte, predarea în Stația C. F. R. a fiecărei garnizoane sau stația cea mai apropiată.

Supra oferte nu se primesc. Ofertanții pot lua cunoștința de condițiunile caetului de sarcine și art. 73—85 din legea Contabilității publice, ce se găsește afișat în fiecare garnizoana și se poate vedea în orice zi de lucru între orele 11—23 din zi.

Comand. Teritorial Corp. VI. A.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI“

care cuprinde: cântece populare de iubire și despre fire, cântece de plugărie, păstorie și pescărie, cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele, stările sufletești și îndeletnicirile poporul român. □□□□□□□□

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revanzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ“ din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

În Editura „Școlii Române“ au apărut de asemeni și alte cărțile religioase — populare, de cântece, povestiri ș. a. al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitorii cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

Banca Românească

Societate anonimă
Capital Social 160.000.000 Lei
Sedlul Central: BUCUREȘTI.

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișinău, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NAȚIUNEI

Societate anonimă
Capital și Rezerve Lei 175.000.000
București, Calea Victoriei 98
(Piața Palatului Regal)

Bănci afiliate: Londra, Paris, Milano, Viena, Brun (Ceho-Slovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite ceacuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie și Comert s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50.000.000 deplin vărsat

Secția de Bancă ● Secția de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în București, Kosice, Praga și Viena.